

**NATIONAL ASSEMBLY OF
SEYCHELLES**

Wednesday 11th October 2023

The Assembly met at 9am

National Anthem

Moment of Reflection

Mr Deputy Speaker in the Chair

MR DEPUTY SPEAKER

Bonzour tou Manm Onorab. Tou bann travayer Sekretarya Lasanble Nasyonal, gran piblik ki pe swiv nou travay pou sa Merkredi le 11 Oktob. In annan en byenveni spesyal - mon note i annan en group dan Galeri ozordi.

Byenveni se Lasosyasyon bann Dimoun ki annan Problem Vizyon. *Ok, byenveni welcome to the National Assembly.* E ozordi nou travay i prensipalman dominan avek en Mosyon.

Me avan nou komanse, nou ava demann Madanm Clerk pou fer en *First Reading* silvouple.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour tou bann Manm, tou bann *staff* Lasanble,

nou bann envite dan Galeri e tou dimoun ki a lekout. *Bill* ki pe ganny prezante *ce matin* i; *The Control of Supplies and Services (Amendment) Bill, 2023.*

This Act may be cited as The Control of Supplies and Services (Amendment) Act of 2023. Mersi Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Madanm Clerk. E ozordi le 11 Oktob i osi annan en lazournen enternasyonal ki nou pe selebre. Sa se Lazournen Enternasyonal bann Fiy. E i en lazournen ki koz lo zot lepanouisman e osi i koz lo nesesite pou sosyete promouvwar zot drwa imen.

E Chairman *Caucus* bann Madanm dan Lasanble Nasyonal, Onorab Regina Esparon in demann mwan pou dir de pti mo pou sa lokazyon. Mon krwar i enportan koman en lenstitisyon nou koz lo sa size.

Donk, mon ava envit li pou fer en pti lentervansyon bref lo sa size. Mersi.

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun a lekout. Bonzour tou nou bann envite dan Galeri. Mersi Mr Speaker, pou akord mwan sa loportinite pou dir de

mo la bomaten a lokazyon Lazournen Enternasyonal pou bann Fiy - *The Girl Child* ki nou pe selebre ozordi. En lazournen ki ganny dedye pou rekonnèt potansyel e kouraz nou bann zenn fiy otour lemond.

Mr Speaker, an Desanm 2011 Nasyon-z-Ini ti adopte en rezolisyon pou ki le 11 Oktob sak lannen i ganny dedye a bann zenn fiy. Pou lemond selebre zot lakonplisman e rekonnèt bann defi ki zot fer fas avek.

E premye lazournen pou mark sa lokazyon ti ganny selebre son lannen answit ki ti le 11 Oktob 2012. Ki fer ozordi le 11 i fer egzaktaman 11an depi ki lemond pe dedye sa lazournen pou rekonnèt bann rev e laspirasyon nou bann zenn fiy.

E sa i en loportinite pou nou osi selebre nou akonplisman nou bann zenn fiy Seselwa. Sa lannen 2023, nou pe selebre sa gran lazournen anba sa tenm "Investir dan devlopman zot konpetans pou dirize e pou asir zot byennet."

Tou an rekonesan ki zot talan i tenir lakle pou batir en lemond pli ekitab e zis aköz se zot larsitek nou fitir. Mr Speaker, ozordi bokou lanfaz pe ganny mete par bann

lorganizasyon enternasyonal e rezyonnal.

Parey SADC, UNIFEM, Linyon Afriken e lezot, lo lenportans protez bann drwa e promouvwar lavenir nou bann zenn fiy. Nou bezwen investir dan zot, par asire ki zot ganny akse avek ledikasyon pli o nivo.

Akse avek swen lasante, loportinite egal pou partisip dan bann desizyon ki ganny pran o pli o nivo, pou ki zot lavwa i ganny tand e i fer sa diferans. I enportan ki zot osi benefisyè egalman pou sa travay e zefor ki zot fer.

Sa i vedir ki nou bezwen kontinyelman kas tou baryer ki met retar zot progre e donn zot tou lankourazman pou akonpli zot potansyel. Mr Speaker, par kont i tre enportan pou touzour gard nou bann fiy lo sa bon direksyon pou zot byennet e osi byennet lasosyete.

I nou devwar koman adilt pou gid zot, e remet zot lo sa bon semen ler nou war zot pe deroute. Pou asire ki zot vin sa *role model* ou legzanp pou enspir lezot zenn fiy.

Annou pran konsyans e realize ki bann zenn fiy i nou fitir alor nou bezwen gid e diriz zot dan sa direksyon ki nou ti ava kontan war zot ale. I enportan ki nou ankouraz nou bann zenn fiy pou angaze e

egzers zot bann rol kle depi en tre zenn laz.

Ki swa dan lakominote, kot lekol, dan spor ou menm dan bann lezot platform pou bann zenn. Akoz par nouru zot bann abilite, zot kapab vin bann fitir akter sanzman e annan pozisyon pou partisip dan bann desizyon e defann zot lekorensi ki lezot.

Pou sa enn ki enspire pou vin en fitir Politisyen loportinite i la pou ed li pou swiv son dezir. Nou bezwen touzour kree en lanvironnman kot nou bann zenn fiy i santi zot an sekirite e alez.

Kot zot kapab progrese san diskriminasyon e san bann lezot pratik imoral. Kot napa okenn labi ou *sexual harassment* ki anpes zot partisipe.

Zot lasante mantal en lazournen ki nou fek selebre yer i enportan. Osi byen ki lasante fizik, psikolojik e emosyonnel i bezwen kontinyelman ganny swiv, afen ki i ava permet zot ki bann endividi konfidan e rezilyan.

Annou sezi sa lazournen ozordi ki ganny dedye a bann zenn fiy *The Girl Child* pou reafirm nou langazman, pou protez bann drwa e byennet bann zenn fiy.

Annou selebre e reflekte lo progre ki nou'n fer dan lavansman zot bann drwa, direksyon e byennet. E osi pran kont bann travay ki nou bezwen fer, pou kontinyelman asire, asir zot lanbisyon e realiz zot bann rev e fer ki zot lavwa i ganny ekoute.

I enportan ki nou travay ver en sosyete, kot nou bann zenn fiy i ganny valorize e zot dinyite i ganny respe. Fodre pa nou bann zenn fiy i ganny eksplwate e zot drwa i ganny abize zis akoz zot vilnerabilite ou febles.

Mr Speaker, pou terminen mon le dir ki si Sesel osi ki aryer bann zenn fiy i form en gran parti nou popilasyon. E zot devret pe ganny ankouraze pou pran bann pozisyon kle pou dirize e pou enspir lezot fiy dan lasosyete pou vin bann fitir *Leader*.

Wi zot kapab, e zot annan sa abilite pou potansyel pou anmenn sa sanzman pozitiv pou fer sanzman lo bann desizyon, ki enpakte lo zot lavi toulezour.

E fer bann kontribisyon pozitiv dan zot kominote e dan lasosyete an zeneral. Pou sa rezon ki zot pa devret zanmen ganny kit deryer, me plito annou atrap zot lanmen e fer

zot sot sa pli gro laroul e grenp sa pli o montanny.

Avek sa de mo Mr Speaker, mon le swet tou zenn fiy en bon lazournen ozordi e mon remersi ou.

(APPLAUSE)

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Esparon, pou sa de mo a lokasyon enternasyonal. Nou pou aprezan bouz lo nou prosen *item* e sa i prezantasyon. Onorab Esparon?

HON REGINA ESPARON

Mr Speaker, zis mon bezwen fer en pti remark ki mon pou bezwen absan ozordi. Parske mon annan *virtual* avek SADC PF Komite RWPC pe zwenn ozordi.

An menm tan pou nou diskit bann defi, ki afekte bann zenn fiy. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi napa problem. Donk nou pou bouz lo nou lot *item* aprezan, sa i prezantasyon en Mosyon table par Manm elekte pou distrik Grand Anse Mahe.

Donk, mon ava envit Onorab Waven William pou prezant son Mosyon.

HON WAVEN WILLIAM

Bonzour Mr Speaker. Bonzour tou dimoun ki a lekout. E mon le swet labyenveni tou bann envite dan *Gallery*. Mr Speaker, an lakordans ek Lartik 64(4)(4) Konstitisyon sa Lasanble i rezoli pou ratifye Konvansyon Enternasyonal Kontrol bann Sistenm *Anti-Fouling* Danzere ki ganny servi lo Bato. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab. E nou ava ganny en Manm pou segonn Mosyon. Onorab Wavel Woodcock?

HON WAVEL WOODCOCK

Mersi Mr Speaker. Mon segonn Mosyon, me mon rezerv mon drwa pou fer lentervansyon pli tar. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi. Donk, aprezan mon pou envit *mover* Mosyon, pou prezant son Mosyon avek Lasanble.

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, mon annan gran plezir pou prezant Konvansyon lo Kontrol *Anti-Fouling* Sistenm Danzere lo Bato 2001.

Mr Speaker, sa Mosyon i enteresan an menm tan paret kontroversyel ek sa vre realite dan sa vilaz global ki nou pe viv ladan.

Mr Speaker, losean i ganny rekonnèt ki propriyete tou pei me i annan bann diferan delimitasyon ki kategoriz bann frontyer delo lakot, delo teritoryal, *zone* ekonomik eksklisiv, ot mer e losean.

Mr Speaker, pti Sesel e pe kapasite bokou fwa napa swa. Me pou asosye li ouswa form parti bann diferan konvansyon, pou ogmant son konesans dan en kote.

An menm tan ganny bann sipor teknik e *training* pou nou kapab reste azour ek pratik enternasyonal.

Konvansyon

Enternasyonal lo Kontrol *Anti-Fouling* Sistenm lo Bato, ti ganny adopte an 2001 e ti vin an fors le 17 Septanm 2008.

Sa Konvansyon i defann e itilizasyon *organotins* dan *anti-fouling* lapentir lo bato. I etabli en mekanizm pou anpes fitir itilizasyon bann sibstans danzere dan *anti-fouling system*.

Anti-fouling lapentir i ganny servi pou penn anba bato, anba bato apre en serten letan i annan bann lespas maritim ki antas ek bann bato; ki nou Seselwa nou apel graban sa, sa lepeser graban si apre en serten letan pa ganny netwaye i ralanti vites bato e fer bril plis karbiran ki pa nesaser.

Mr Speaker, dan lespas dan lespas e ozordi pou bann ki napa konesans, plizyer aktivite retir graban anba bato lo lakot bann zil Sesel in ganny fer san ki bokou ti konnen, ki sa pratik e mank konesans.

Lefe sa bann lapentir letan zot dezentegre ki zot lefe advers lo lavi maritim e nou *seagrass* e lavi imen li menm.

Mr Speaker, serten bann *anti-fouling system* dan lapentir zot molikil ki dousman, dousman dezentegre, kot serten kemikal danzere zot antre dan sistenm nou lavi maritim e fer zot vin toksik.

Letid in montre ki sa bann kemikal i reste dan delo e persiste, ki ogmant nivo kontaminasyon lavi maritim. I afekte lanvironnman maritim e antre dan *food chain* Mr Speaker.

Mr Speaker, nou osi koman imen nou form parti sa *food chain*, aköz nou konsonm diferan lespas lavi maritim. Nou fer bann aktivite sportif dan lanmer e benyen e nou *at risk* kontaminasyon san ki nou vreman konsyan ki pe arive otour nou dan lanmer.

Mr Speaker, la nou pa pe senm lafreyer me sa deba i vin osi koman en sours ledikasyon adisyonnèl pou piblik an zeneral. Bann lezot fason ki

imen li menm pe polye son lanvironnman. Ler ou konsyan ou sey pran plis prekosyon Mr Speaker.

Mr Speaker, sa i osi kapab kontribye dan sa fenomenn ki nou apel *algae bloom* kot delo sale i sanz kouler kot bann kemikal large par bann *seagrass* ki toksik e touy diferan lespes pwason ki napa rezistans. En lapentir lapentir *anti-fouling* devlope an 1960 ki konteni *organotin dibutyltin* in ganny prouve ki i afekte diform, diformasyon dan zwit e sanzman seksyel dan lespes ki nou apel *whelks*.

Anba tenm sa Konvansyon parti prenan i anpese ouswa restrikte itilizasyon *anti-fouling* sistenm ki danzere lo bato, ki port zot paviyon enkli bann ki pa port zot paviyon.

Me ki pe fer zot aktivite anba *license* loperasyon lotorite sa pei. *Anti-fouling* sistenm ki ganny anpese ouswa kontrole, zot ganny liste dan *Annex* sa Konvansyon.

Ki ganny *updated* kan e ler neser; ki ler tes i ganny fer, zot montre bann sibstans ki danzere pou lavi maritim. Alor prenan kont ki bann letid syantifik e lenvestigasyon par Gouvernman, e bann lorganizasyon konpetan enternasyonalman, zot in

dekouver ki serten *anti-fouling* sistenm ki ganny servi lo bato, zot annan en eleman risk toksisite e lezot lenpak kronik lo ekoloji e lo lavi maritim, ki annan bann valer ekonomik.

Ki osi kapab danzere pou lavi imen ki konsonm sa bann lavi maritim. An partikilye prenan kont konsern serye konsernan *anti-fouling* sistenm ki servi *compound organo* koman *biocides*, konvenkan ki itilizasyon bann tel *orgatins* dan lanvironnman, bezwen ganny anpese e enterdi.

An rekonesan ki sa pe 17 azanda 21 adopte par Konferans Nasyon-z-Ini lo Devlopman Lanvironnman 1992, i demann bann leta alor pou pran bann mezir pou redwir polisyon kree par *compound organotin* dan *anti-fouling system*.

Rapele osi ki rezolisyon a.895 21 adopte par Lorganizasyon Martim Enternasyonal le 25 Novanm 1999 ti demann Lorganizasyon Enternasyonal Proteksyon Maritim pou travay pou devlop en lenstriman legal, global, pou adres lefe danzere *anti-fouling* sistenm lo en baz irzan Mr Speaker.

Prenan kont lapros prekosyon mete dan Prensip 15 Deklarasyon *Rio* lo Devlopman

Lanvironnman e fer an referans dan Rezolisyon *MEPC 67 (37)*, adopte le 15 Septanm 1995 an rekonesans proteksyon lavi maritim e son lanvironnman e lasante imen kont lefe *anti-fouling* sistenm. An rekonesan Mr Speaker ki servan *anti-fouling* sistenm pou anpes akimilasyon graban e lespes maritim lo sirfas bato, i kritik.

E enportan pou aktivite komers, navigasyon bato e propagasyon bann lespes maritim kontaminen, bann leta Manm in tonm dakor lo sa bann Lartik swivan dan Konvansyon.

Mr Speaker, dan Konvansyon i konteni 21 Lartik.

Lartik 1 i kouver bann provizyon zeneral.

Lartik 2 i kouver bann definisyon.

Lartik 3 i kouver laplikasyon par bann pert pei parti prenan ki Konvansyon i kouver.

Lartik 4 i kouver kontrol lo *anti-fouling* sistenm.

Lartik 5 i kouver kontrol lo *Annex* e materyo desarz bato.

Lartik 6 i konteni prosedir pou propoz lamannman ver kontrol otour *anti-fouling* sistenm.

Lartik 7 i etablisman en group teknik.

Lartik 8 i kouver resers syantifik e teknik e pou *monitor*.

Lartik 9 i kouver kominikasyon e lesanz lenformasyon.

Lartik 10 i pou fer bann *survey* e sertifikasyon.

Lartik 11 Mr Speaker, i kouver lenspeksyon bato e deteksyon vyolasyon.

Lartik 12 i kouver vyolasyon,

Lartik 13 i kouver detansyon ki pa neser lo bato.

Mr Speaker, Lartik 14 i, i koz lo bann rezourd, bann *dispute* ant bann pei par pei Manm.

Lartik 15 i kouver an relasyon ver Lalwa Nasyonal Lanmer.

E Lartik 16 Mr Speaker, i konteni lamannman ki kapab ganny fer e bann prosedir.

Lartik 17 i kontyen sinyatir ratifikasyon akseptans e laprouvasyon e aksepsyon.

E Lartik 18 i koz lo ki fason sa Konvansyon i antre an fors.

Lartik 19 i koz le, le denonsyasyon dan sa Konvansyon apre 2an.

Lartik 20 i koz lo depoz sa dokiman ki'n ganny sinyen par bann pei Manm.

E Lartik 21 i konteni bann diferan kalite langaz ki ganny servi. Mr Speaker, sa Konvansyon i ganny

akonpannyen ek 4 *Annex*. E *Annex* 4 i konpri 2 parti;

Annex 1 i dekri bann mezir kontrol lo *anti-fouling* sistenm.

Annex 2 i dekri bann eleman pou en propozisyon inisyal.

Annex 3 i dekri propozisyon eleman konpreansiv ki neser syantifik e teknik.

Lartik 4 i kouver *survey* e sertifikasyon neser pou *anti-fouling* sistenm regilasyon 1, 2, 3, 4 e 5.

Annex 4 parti 1 i konteni model lo dokiman sertifika *anti-fouling* sistenm. Dokiman form pou rikord *anti-fouling* sistenm, form laprouvasyon osi dokiman deklarasyon *anti-fouling* sistenm.

Konvansyon i fer provizyon pou etablisman en group teknik, ki enkli reprezantasyon e lekspertiz relevan pou fer revizyon lo bann prodwir *AFS* – (*Anti-Fouling System*)

Tel parey bann sibstans ki ganny servi dan *AFS* ki merit ganny anpese, servi ouswa restrikte.

Mr Speaker, Lartik 6 lo prosedir e lamannman pou kontrol *AFS* e fason ki evalyasyon pou ganny fer lo *AFS*.

Mr Speaker, i bon fer konnen ki pou sa, sa, sa lannen, i reste ankor 2 lamannman lo sa Konvansyon pou ganny adopte. Enn i lo *MARPOL* lot i lo *Maritim Solid Bulk Update*.

I osi reste ankor 6 ankor pou nou ratifye 2024, 2 an 2025 e en lot an 2026 Mr Speaker, i form rezim sa protokol.

Mr Speaker, a ler aktyel environ 91 pei ki'n ratifye sa Konvansyon, parmi environ 15 pti leta zil ki'n ratifye.

Mr Speaker, vi ki nou en gran leta losean dezyenm pilye nou ekonomi se lapes e en poursantaz nou bezwen i ganny enporte e vin par bato e an lanmer, an ratifikasyon sa konvansyon Sesel ki atas en gran lenportans ek son delo teritoryal, prensipalman aköz lendistri lapes e transportman marsandiz lenportasyon eksportasyon, nou ava pe azir anver en plis proteksyon nou lanmer e nou lavi maritim e nou lanvironnman.

Sa pou vin atraver domestikasyon sa Konvansyon dan nou Lalwa Maritim.

Nou bann *tankers* osi ava ganny sertifye e pa rankontre problem pou navig dan bann por, enkli nou bann bato e lezot ki flot nou paviyon.

Laprouvasyon sa Konvansyon, ava pe ede ki sa bann tel lekspektasyon lo bann bato, i ganny fer e kot bato i navig nou lanmer letan zot antre dan nou por.

Ouswa an mer ava montre zot sertifika lo *anti-fouling* sistenm ki'n ganny servi e sertifye.

Mr Speaker, prenan kont nou mank lekspektiz e kapasite pou fer lenspeksyon an aplikan nou Lalwa, e sa Konvansyon i pou en *challenge*, mon espere ki bann Departman lokal ki responsab nou por e patrol nou lanmer ava ganny bann *training* nesaser.

Pandan diskisyon avek *sponsors* sa Konvansyon ek Lazans konsernen, nou'n ganny fer konpran ki bann bato lapas ant etranze tel parey *long liners* *purse seiners* parmi lezot, sa Konvansyon pa aplik pou zot e bann bato lager.

Sirkonstans i se ki sa bann gro konpanyen bato etranze se zot ki ralye ansanm e enfliyans bann desizyon aköz zot en gro lafors dan negosyasyon Mr Speaker.

Koman en gran pei losean, konteni sa Konvansyon pa pe donn nou en *fair deal* an term polisyon, par sa bann bato ki pa ganny kouver anba sa Konvansyon. Ki fer ki prenan

kont lakantite bato ki travers nou *zone* ekonomik eksklizif, ki sirtou bann bato lapas an gran parti bato lager parmi lezot, zot pou kontinyen polye, san ki zot sivre legzizans sa Konvansyon Mr Speaker.

E nou osi Mr Speaker, parey ou konnen, nou napa sa kapasite pou fer bann sirveyans ki nesaser. Mon pou demann Gouvernman atraver bann Lazans konsernen, pa zis lo non Sesel tousel, me pou groupe ek bann lezot pti leta zil, tel parey *SIDS DOCK* o nivo Nasyon-z-Ini Lalyans pti leta zil *AOSIS* groupman Lafrik, Karaib e Pasifik e a tou nivo brans governans, pou *lobby*, pou demann sa sanzman an servan Lartik 16 sa Konvansyon, pou anmenn serten lamannman si posibil, pou fer ki bann bato pou lapas etranze zot ganny kouver anba sa Konvansyon.

E ki zot kontribye an plis dan sa de dan sa lanvlop, ki zot donn nou, pou kouver dega e domaz ki zot in, ki zot pe koze dan nou delo.

Mr Speaker, par lefe ki nou pe promot fortman sa size lekonomi ble, nou pe promot donn valer azoute nou bann prodwir maritim e pe al *venture* dan *aquaculture* an mer, Mr Speaker, an ratifikasyon sa Konvansyon e kan Lalwa i

ganny amande ouswa nouvo Lalwa i vin an fors, i pou byen.

Lasanble i ava pe kree sa sans pou pei e Kominote Peser bann ki annan bato *cargo* e bato lwazir ava ganny sansibilize lo danze.

I a fer osi sekter prive bann ki enkli dan lenportasyon e fabrikasyon lapentir, pou pli konsyan lo zot loperasyon par fer pli byen an respektan Lalwa.

Mr Speaker, par lefe ki sa Konvansyon in lev konsern proteksyon lanvironnman e lavi maritim, Komite Zafer Etranzer in demann lazans konsernen, pou anvoy en plan aksyon vizavi bann desizyon e aktivite ki pou ganny fer swivan depozisyon sa dokiman kot Nasyon-z-Ini.

Pou en program sansibilizasyon piblik an zeneral parmi kominote peser, propriyeter bato, *cargo* e lwazir, sa ki pe fer bato e netway bato otour nou bann zil.

Mr Speaker, plan osi - plan pou demars pou amann Lalwa ouswa amann nouvo Lalwa. Mr Speaker, finalman mesaz ki mon pe pase se ki piblik Seselwa ki dan aktivite maritim bezwen konsyan, ki letan Lalwa i vini ki zot pa ganny en sok.

Me ki ansanm dan sa partenarya piblik e prive, pou

dakor lo en plandaksyon konmen pou kontrol e protez nou menm lavi maritim e nou lanvironnman maritim. Mr Speaker *I beg to move*. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab William. Onorab ou'n dir oule rezerv ou drwa pou koz en pe pli tar. Le sel Manm ki'n endike ki i le koze ziska prezan se Onorab Aglae. Donk, mon ava donn ou *the floor*.

HON EGBERT AGLAE

Mersi Mr Speaker. Mon a dir bonzour nou bann envite spesyal dan Galeri, tou Manm Onorab e tou oditer ki pe ekout nou ozordi. Mr Speaker, Konvansyon ki la devan nou i fer referans avek *anti-fouling* sistenm.

Lafason ki pou ganny servi e osi bann danze ki poze avek bann kalite sa *anti-fouling* ki nou pe servi ozordi. E dayer mon pa en Eksper dan lamarin, me selman mon'n fer serten resers.

E i enportan osi pou koz ek bann dimoun ki dan sa bann domenn ki pe servi sa bann materyo, pou zot kapab fer bann *maintenance* lo bato kan i neser. E pou bann ki pe ekout nou, *anti-fouling* i en *basically* en lapentir, en *coat* ki

ou *apply* lo bato, letan ou pe fer *maintenance* lo ou bato.

Ki li i anpes bann *organism*; par egzanp bato ki ou annan bann *seaweeds*, gomon li menm. Nou annan bann *barnacles* parey nou apel li nou annan osi bann lezot *organism* ki si bato i reste *stagnant* pou en pe letan, zot fer bann, sa -. Zot vin lo sa anba sa bato pou fer zot labita li menm li.

E sa li menm li i poz serten - pa neserman danze - me selman i redwir efikasite performans sa bann bato. Par redwir zot *speed* e byensir ler ou *speed* i redwir, ou konsonm plis karbiran pou ou al ou bann deplasman.

So, Mr Speaker, mon krwar i enportan ki i annan bann konsiltasyon ki ganny fer, pou war lo bann lefe osi ki sa Konvansyon i anmennen lo sa sekter, ki depan lo bann veikil marin, pou zot kapab fer zot bann mouvman.

E osi nou pran an kont osi proteksyon lanvironnman, ki i anmennen avek sa Konvansyon, e sa se le de li menm li, mon kapab dir. E dan *anti-fouling* li menm, i annan bann kemikal ki ganny servi dan sa bann lapentir li menm.

E loter Mosyon in koz lo *organotin* ki dayer in ganny *ban* depi 2008, ki osi ti ganny servi

dan bann lannen '80-'90 koman en pestisid. So li in war poudir i annan en nivo toksisite dan li, ki kapab koz bann *harm* avek nou bann *aquatic marine* lespes.

Nou bann *seabeds*, *seagrass* tousala e osi konsonmasyon nou dan nou bann pwason. E sa i osi vi ki nou *the end of the food chain* kot i konsern manz pwason, i kapab annan bann danze.

E nou'n war eksper in fer bann letid in montre poudir i annan lefe. E ozordi avek lavansman teknolozi, nou pe war bann nouvo kalite *anti-fouling* ki pe ganny entrodwir, i annan mwen lefe lo lanvironnman.

E tou dernyerman i annan enn ki apel ... *Star* ki zot pe servi - en sistenm *nanotechnology* ki zot apel li, ki li i mwen toksik i kapab ganny servi pou...

Me selman byensir tousala i annan son kou ki vin avek. E bann akter ki nou'n koz avek dan domenn lamarin ki fer bann mentenans zot konsyan poudir wi nou bezwen proteksyon lanvironnman.

Wi, nou bezwen sofgard a tou pri nou *food chain* kot i konsern lamarin, akoz nou pa pe neserman manz pwason i

annan ki depan osi lo bann lezot lespes.

I enportan ki osi zot annan sa balans e enn ki zot konsern se ki, bann nouvo teknolozi ki vini i vin avek bann diferan kou.

Ki zot osi avek kou servis ki zot sarze e mentenans en bato li menm li i pa neserman en keksoz ki kout bon marse. Sirtou ler ou annan sa ki pli gro.

Ozordi i fasil pou en dimoun parey ki annan tradisyonneman war ou pase lo bann lans, ou kapab war en, en dimoun in devir en *fiberglass* son bato.

Bann pti bato e la i annan ki fer son *maintenance* sa i fasil pou zot. Me selman ler ou annan bann pli gro bato, ki demande ki ou pou met ater dayer i annan en lenterval ki zot spesifye, ouswa si ou pa mwayen i permet ant 2an a 3an pou ou met sa bato dan *slipway*, pou ou kapab fer sa bann *maintenance* neser.

E tousala i vin avek en gro kou adisyonnal. be lefe i reste ki si ou pe angaze dan sa bann aktivite ou pou bezwen *adhere* avek bann regilasyon modern ki pe vini.

Bon, letan mon pe dir sa, mon krwar i annan en neserite ozordi vi ki nou Sesel nou

annan kantite bato. Kantite dimoun ki'n investir, en kantite dimoun ki'n antre dan biznes ki annan pou fer avek nou *blue economy* avek lamarin.

E letan ou pe regarde lakantite bato ki nou annan isi, fas a lakantite *slipway* landrwa pou ou al fer *maintenance* ou bato kan i neser, i vreman minim. E sa i en bann konsern ki sa bann dimoun i met devan ek kou osi pou akse, pou ou kapab met en bato ater i koute.

E se sa kot zot pe demande ki Gouvernman dan en fason ou en lot, i rod fason pou entervenir pou gete ki mannyer i kapab fer li vin en pti pe pli abordab.

Wi, zot pare pou *adhere* avek Konvansyon, pou zot *apply* zot *anti-fouling* dan en fason ki ganny spesifye. E servi bann ki mwen toksik, me selman i enportan ki osi ki letan nou pe regard sa bann bato, nou osi pran konsyan lo diferan groser ki egziste.

Bon, prezan ki mannyer nou ti a kontan ouswa mannyer Konvansyon pe demande, pou annan sa bann kontrol, pou anpese ki lanvironnman i kontinyen ganny polye sirtou lo delo sale, avek bann *residue* ki sorti avek sa bann *anti-fouling*.

Enn nou bann konsern petet se, nou Sesel nou bezwen

pare pou nou kapab ogmant nou nivo sirveyans e osi ogmant bann fason -mon pa konnen si SMSA li menm li i bezwen organiz li pou kapab.

Letan nou pe *domesticate* sa Konvansyon li menm li, SMSA pou annan en gran rol pou li zwe *oversight*. Avek nou sekter ki konsern pa neserman ; *blue economy* petet SFA osi ouswa Departman Lapes li menm.

So rol ki pou zwe pou zot kapab annan sa bann sirveyans ki ganny fer. Landrwa kot dimoun, sa bann akter i anmenn zot bato, pou zot kapab fer zot *maintenance* e fer laplikasyon, akoz laplipar sa bann landrwa i o bor en akse ki annan pou fer avek nou delo sale, nou lanmer.

E letan ou pe regarde tou sa ki sorti lo later i pe desann dan lanmer. Letan ou al kot sa bann landrwa byensir, ou pou war poudir zot vreman pre akoz zot bezwen en landrwa ki *right on spot*, ler mon fini avek ou, mon pou met ou lo lanmer - pli fasil.

So la ki bann mezir ki nou pe mazin pou pran Gouvernman menm avek Minister Lanvironnman rol, pou fer sir ki sa bann travay ler i ganny fer, i ganny *contain*, akoz i annan sa bann lapousyèr ki

ganny fer i annan diferan fason letan ou pe grate.

So ki ou fer avek sa bann keksoz - sa bann rezidi parey mon'n dir - ki sorti lo sa bann bato kot ou pou anmase? Dan ki ou mete? Tousala i bezwen annan en diskisyon ki ganny fer dan pou li anpese ki i ganny *wash away* dan nou lanmer, dan en fason ou en lot, i ale apre bann pwason - lespes ki viv dan lanmer zot konsonm sa.

Apre nou, nou menm nou koman imen *as part of the food chain*, nou pe konsonm sa menm keksoz ki nou'n ede dan en fason ou en lot kree serten polisyon e sa.

So baze lo sa Mr Speaker, koman en pei nou santi poudir i enportan. Ler mon pe koz zis lo kote nivo lokalite. Me selman nou pran an kont osi i annan bokou bann *vessel* ki vin dan nou lanmer, ki pa neserman koste nou por, i kapab pe pas dan nou lanmer osi.

E si bann ki pe koste li menm li, Konvansyon i fer ki osi bann tes i kapab ganny fer lo sa bann bato, pou gete si zot *anti-fouling* sistenm i azour, si i annord pou sa.

Ankor enn fwa se lekel ki pou responsab pou kapab fer sa bann *checks*? Eski Lotorite Por pou annan en rol pou zwe avek SMSA? Eski en lot lotorite ki

pou ganny sa manda pou li kapab get sa.

So nou bezwen kler lo la osi lo lekel ki pou pran sa bann responsabilite. E osi i annan bann penalti si an ka ou ganny war ou pe kont sa regilasyon, kont Konvansyon.

E la osi Sesel li menm koman sa zil restriksyon ki annan en gran, gran *vast* losean, ouswa enn ki'n antre dan nou lanmer li menm li i antre dan nou por.

Ki bann remed osi ki nou pe aplike letan nou war poudir i annan *non-adherence*, *non-compliance* avek Konvansyon. Vi ki nou osi nou, nou depan sirtou bann bato *cargo* ki bezwen vini pou anmenn - nou depan bokou lo lenportasyon.

Pou fer sir ki nou pa pe kree dan en lot fason penalti pou serten, ki apre i annan lefe lo nou lekonomi li menm. Lot e dernyen Mr Speaker, Konvansyon osi i pran an kont osi serten enklizyon fas avek bann bato bann *vessel* ki pa neserman nou bezwen gete parey in nonm bato militer byensir in dir.

Ouswa bann ki annan bann misyon spesyal dan en fason ou en lot ki zot, zot pa bezwen *comply* neserman *comply* avek sa. Mon en pti pe konsernen ladan, me selman

mon pa war li drol aköz petet i annan serten proteksyon ki zot bezwen.

Me selman letan nou pe *apply*, sa bann menm bato zot pe pas dan menm lanmer zot fer menm aksyon menm keksoz. Konpare ek sa bann lezot ki nou pe targete, so mon pa war i tro fer sans i bezwen annan en fason fer ki tou i ganny obzerve.

Si nou pe koz proteksyon lanvironnman, proteksyon lespes la maren nou pa kapab fer en leksepsyon pou serten. Mwan mon santi mon war li koumsa mon kapab mal mon kapab byen.

So avek sa Mr Speaker, Konvansyon i dan bon direksyon, me selman nou bezwen nou koman en pei asiz ansanm asiz ek sa sekter osi.

Nou pa zis pe pas la aköz nou pa anvi tande demen, ar zot in aprouv en keksoz, nou pa'n ganny konsilte. I neser ki bann akter SMSA, Lotorite Lapes li menm li, Departman ki ek Lekonomi Ble i *join up* fer en konversasyon lo fason pou kapab mye zer sa Konvansyon dan son, son totalite.

E osi Minister Lanvironnman i ava annan son rol ki ava zwe, pou war lo lafason bann pratik tou sa bann *boat yard* lafason ki Mahe,

Praslin, La Digue lafason ki zot pe antreprann zot bann travay.

Eski bann dimoun pe *adhere* avek bann regilasyon, ki pe ganny met an plas. E osi fer sir osi dimoun bann ki antre dan biznes pou enport sa bann *anti-fouling* sistenm, zot annan ase lenformasyon lo bann devlopman lo nouvo bann prodwir ki mwen, mwen toksik pou nou lamarin.

Zot osi zot a kapab pe antre pou fer vini sa bann prodwi. E osi si ler Konvansyon i vin anfors, si i annan ki pa ti pe *comply*, ouswa ti pe ankor pe servi bann sibstans ki nou pe konsider koman en pe danzere pou nou lanvironnman lamarin.

Zot a ganny en peryod letan pou zot kapab *do away with their stock*, e *get* sa bann nouvo pou zot kapab osi vin azour e *compliant* avek regilasyon ki pou vin anfors. So avek sa Mr Speaker, mon pa war nanryen ki kontansye ladan me selman i enportan ki nou koman pei nou organiz nou byen.

Lo ki mannyer nou pou kapab dan en fason pe *police* sa ki Konvansyon pe demann nou fer fas avek bann levolisyon modern. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Aglae. E baze lo largiman ki Onorab Aglae in dir napa nanryen kontan-sye dan sa Konvansyon. I annan *so far* 8 Manm ki'n endike zot le koze lo sa Konvansyon.

So, mon ava gid zot pou evite ki en Konvansyon tre teknik pou evit repetisyon. Mon pou limit lo baze lo *time limit* ki Onorab Aglae in al avek, anba *Order 57, 57(11)* so mon pou *set time limit* maksimonm 15 minit tou dimoun, pou evite ki i annan repetisyon sa size.

So prosen entervenon mon pou apele se Onorab Francois Adelaide.

HON FRANCOIS ADELAIDE

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour tou Manm Onorab, tou dimoun ki a lekout. Spesyalman nou bann peser ki petet sa Konvansyon i target zot en pe plis.

Mr Speaker, dabor avan mon komanse, zis mon anvi anvoy en mesaz felisitasyon pou tou bann dimoun ki ti ede organiz lafet St. Francois D'Assise Baie Lazare semenn pase.

I ti en bon lafet mon krwar nou pe kas rikord lo kote lafet. E lo kote kantite dimoun osi ki'n vini, so mersi bokou. E Mr Speaker, nou pli gro remersiman i al pou Mr Jude

avek Sheryl Hoareau, de zenn Baie Lazare ki'n vin vremen inovativ. In anmenn en keksoz spesyal dan sa lafet e ki la mon telefonn pe kase tou dimoun pe rod mon pou donn zot biznes.

So, *keep it up MNA* i la e Lotorite Distrik pou donn zot tou sipor pou zot kontinyen epanouir mersi. Mr Speaker, sa Konvansyon ki devan nou parey in ganny dir i pa enn ki, ki nou pa kapab viv avek.

Parey ou konnen poudir dan lemonn i annan en ta keksoz ki bon i annan en ta keksoz ki pa bon. Me nou bezwen fer bokou keksoz, pou nou kapab kit sa lemonn pli meyer ki, ki ler nou ti gannyen.

So, i annan en ta keksoz ki'n ganny envant-e petet avan ler i ti pe ganny envant-e i annan resers ki pa'n ganny fer bokou lo la. E nou trouve ki petet i annan ki vin toksik e ki i pa bon pou nou lasante.

E tou dernyerman, nou war en logmantasyon dan bann zafer kanser nou tou nou vremen konsernen. E parey koze i dir nou manz keksoz e nou pa konnen ki nou pe konsonmen. E byensir nou pa konnen ki pou fer avek nou lasante. E byensir nou bezwen viv, nou bezwen manze pou viv e nou napa lot swa, nou bezwen

konsonmen pou kapab reste an bon sante.

Mr Speaker, lo sa zafer ratifikasyon sa protokol parey mon'n dir, mon'n ganny sans koz avek enn de peser, lendikasyon ki zot pe donn mon se ki zot pa tro, tro konn nanryen lo sa size.

Akoz petet - mon panse - petet i devret annan plis sansibilizasyon, pou ki bann peser i konnen pa zis peser anefe tou sa bann dimoun ki annan bato.

Zot konnen ki nou dan Lasanble, nou pe koz lo la an se moman. E petet kote zot kapab ede aköz zot, zot pli byen plase ki nou. Nou bann politisyen nou reprezant zot.

Me zot ki annan tou leksperyans, petet osi zot ti kapab gid nou lo bann pli bon fason ki mannyer nou kapab *deal* avek sa Konvansyon.

Mr Speaker, sa zafer *anti-fouling*, osi parey mon pa en gran *expert* ladan, me selman mon'n demann en pe lenformasyon, zot dir poudir sa i en *coating* ki zot pase anba bato, e sa i fer ki - i fer ki bann keksoz - bann lorganizm dan lanmer ki annan posibilite pou kol avek sa bann bato.

Sa kemikal i tant pou redwir zot aktivite e sa ki fer ki ou bato pou bann *vessel* pou

kapab ganny plis *speed*. Akoz ler napa nanryen, bokou friksyon avek bato ou bato i bouz en pe, en pe pli byen.

Aprè zot in dir mwan poudir par egzanp ler i annan sa bann *organism* lo la, parey nou dir bann graban, sa sirtou bann Peser ki pe lapès par ler zot laliny i pas ladan i ede pou koup en pe zot laliny osi.

E ki afekte zot, zot aktivite apre osi zot in dir mon poudir i fer zot konsonm bokou karbiran. E ler ou konsonm bokou karbiran, byensir ou met plis presyon lo masin lo bann lekipman.

E sa i anmenn *wear and tear* e ou depans i vin en pe pli bokou. So ler zot servi sa *anti-fouling agent* sa i ede pou redwir bokou sa bann, sa bann kou ki atase avek zot aktivite.

Mr Speaker, en Konvansyon ki mon krwar i pe al lo dan bon semen, me selman i enportan osi parey mon dir ki ler ou pe gete, sa en Konvansyon ki bann milyonner pe fer.

Byensir bann dimoun mizerab ki ganny plis afekte ler ou pe gete. Parey mon pe gete bann pti bato zot mwayen petet i en pe feb, me selman zot pou bezwen *abide* avek sa.

E petet la kote petet mon ava *lobby* en pe pou

Gouvernman antre si vremen nou, nou anvi, nou anvi ki vremen sa i vin efektif nou bezwen annan bokou bann fasilite otour dan Mahe, otour Mahe.

Dan Sesel an zeneral pou ki si nou, nou anvi ki peser i *abide* e zot pran tou bann prekasyon, i bezwen annan plis sipor pou zot. Plis sipor pou bann peser, petet plis landrwa kot zot kapab fer antre zot bann bato.

Kot ler i annan sa bann aktivite netway bato, pou ki sa bann *residue* pa al dan lanmer, i ava annan bann landrwa pli fasil pou zot antre, kot bann kou osi i pa ava tro eleve, ki zot pa pou kapab zot pou war li en konsern pou peye.

Byensir zot pou kapab peye, e zot pou pas sa lo konsonmater e konsonmater ki pou tou kou ganny afekte. E nou, nou pe priye pou pri lavi desann, e tan ki i annan bann Konvansyon koumsa ki nou bezwen *abide*, definitivman pri lavi pou bezwen ogmante.

Akoz i annan en kou ki ale avek sa bann servis. E parey mon dir konsonmater ki pou bezwen *bear the cost* sa bann keksoz. So, mon pa pou tarde mwan, mon en dimoun ki mon siport bann eser. parey zot in dir mon anmenn zot lavwa

devan e demande ki i annan plis, ki annan plis kozri lo la fer zot konpran sa bann gro, gro term ki nou servi la dan Lasanble, bokou zot pa tro, tro konpran sa bann gro, gro term.

Mwan, mon krwar nou bezwen rod sa bann *expert* ki kapab fer sa bann gro, gro term, vin bann pti term ki ou kapab pli konpran.

E nou ava kapab koz avek sa bann *boat owners*, sa bann peser pou ki zot osi zot konpran. E ler zot pou konpran la petet zot pou pli, zot pou plis dan sa pozisyon, pou aksepte e menm pou petet pou kapab pratik sa ki nou pe demann zot.

E nou pa ava war ki i ava annan bokou konplent. E ki parey mon dir, tou dimoun i ava lo menm paz. E mon krwar i ava en keksoz ki ava meyer pou nou pei. Parey mon dir Mr Speaker, mon pa pou tarde. So mon panse ki mon'n koz byen senp e byen kler. Mon bann zanmi peser nou reste peser, nou reste zanmi.

Mon pou kontinyen pas lo o bor zot bato e nou ava kontinyen diskite e mon ava kontinyen anmenn zot konsern dan Lasanble, pou ki nou ava war bann solisyon favorab pou zot.

Avek sa de mo Mr Speaker mon pou remerci ou. Mersi bokou.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Adelaide. Ou'n koz 7 minit e ou'n koz dan bann pti term konmdir ou menm. Onorab Loizeau?

HON NORBERT LOIZEAU

Mersi Mr Speaker. Ou ti pres pou oubliy mon non. Mr Speaker, mersi. Bonzour tou Manm Lasanble. Bonzour tou dimoun, tou nou bann envite dan Galeri ki la ek nou ozordi.

Mr Speaker, mersi pou ganny en sans pou koz lo en size ki mwan, mon menm mwan mon pa ti konn son lenportans, malgre mon'n frekant bor lanmer pou en bon pe letan.

E vi ki, ki mon distrik osi i baze i balize ek lanmer - mon napa lans me selman nou annan por. Nou annan bokou bann landrwa ki bann bato lwazir i antre, alors i enportan ki mon partisipe dan sa deba.

Ozordi sa Konvansyon - sa ki nou pe al ratifye i enportan. I pe koz lo *anti-fouling* ki pe ganny zete dan nou lanmer *harmful system*.

Mannyer i servi, tousala dan sa Konvansyon i annan e ki son danze, ki son danze ki i vin avek.

Mr Speaker, me selman i en keksoz - en keksoz ki enteresan mon'n tann Onorab William in koz lo la.

E mwan ler mon'n pas ladan, mon'n trouv sa. I ti ganny adopte an 2001. En ta letan sa. Vin anfans an 2008 - 8an apre - 7an apre. Ratifikasyon 2023. Mwan en kestyon ki mon pe demande Mr Speaker, eski nou pa an retar avek sa.

Selman kanmenm nou an retar, i plito tar ki zanmen. I fer 22an depi ler i paret mwan sa in vin devan. Alors Mr Speaker, mon kapab konpran mon akoz ki ozordi lo nou lakot, ou pa pou kapab ganny nanryen parey lontan.

Mon apel lontan dan letan vakans, mon ti vin kot mon tonton la Ma Joie - Ton Marc, nou ti parwaz dan sa delo la devan la. Tou sord kalite lespes pwason nou ti gannyen. Ozordi si ou al dan sa delo la mon pa tro sir ki si ou pou ganny gran keksoz.

Fodre amwen si lanmer pe bouz mont, en pwason ki en pti pe fou, fou, petet in antre avek lanmer mont petet ou kapab tyonbo li. Apard sa ou pa pou tro ganny gran keksoz.

Me dan tousala Mr Speaker, mwan, mon bann pwon ki mon vin fer sorti, i pou

relye avek sa ratifikasyon. Ki petet i pou bon annan ler nou ratifye - ler nou fer sa ratifikasyon sa Konvansyon.

Mr Speaker, en keksoz ki mon, mon pe *stress* lo la; tou sa letan nou dan lapas endistriyel nou. Plis ki, plis ki 30 ekek lannen nou dan lapas endistriyel. Ozordi nou pe al ratifye sa Konvansyon Mr Speaker.

Ozordi ni en landrwa pou sa bann gro bato endistriyel, bann gro bato ton, pou zot kapab antre pou fer sa kalite travay, nou napa. La mon pe koz ou en *dry dock*. Tou sa bann gro bato malgre nou pe lapas dan nou delo zot bezwen al *Diego Suarez Madagascar*, pou zot kapab al fer sa travay.

Kan nou isi, ti ava en bon keksoz pou nou fer antre en pe larzan dan nou lekonomi, kot bann biznes ti a kapab antre dan sa travay.

Kot olye sa bann bato pou al laba, nou, nou ti a fer li isi e nou ti ava ganny en reveni. E ozordi Mr Speaker, malgre zot pe al laba i annan bokou keksoz ki zot fer isi avan ki zot, zot al laba, pandan bann letan ki zot pe lapas.

Mr Speaker, mon pe koz koumsa akoz mwan, mon frekant bor lanmer. Mon'n en *stevedore* mwan. Ozordi mon

en Manm Lasanble, me mon'n komans tre ba mon parkour pou mon ariv dan Lasanble.

Mon konnen, mon'n war *grinding* lo bann bato sa ki nou apel tipinen i fer dan por ler bann bato i antre. E la mon anvi demande, eski i permet sa? Eski Lotorite Por i permet annan tousala, ouswa zis nou, nou vir akote nou zwe pa war ler sa pe arive?

Ozordi nou pe tann koz lo *ballast water*, bann delo ki met lo bato pou donn zot balans apre zot large. Ozordi nou bezwen koz lo bann sa bann bato endistriyel ki pe lapes dan nou delo, i annan en delo la ki apel lasomir kot nou zete sa? Kot i zete Mr Speaker?

Nou osi annan disel, i annan bann melanz, ki ladan pou fer sa pwason fre, ler zot tire kot i zete? Eski nou zet li direkteman dan lanmer. E vi ki la nou pe grat tir sa bann *anti-fouling* tousala pe zet dan lanmer.

Tousala bann keston ki, ki nou bezwen demande Mr Speaker ozordi nou bezwen koz lo ledikasyon nou bann peser. Pou annan en *workshop* Vandredi la *SeyCCAT* pe organize, lo soz la ki'n dir *carbon* sepa ki zafer. Mon pe vin *attend* la Mr Speaker.

Eski bann peser, bann peser osi i pou la? Eski pou annan bann formasyon pou bann peser pou zot konnen kwa ki zot fer? Ki zot devret fer ler zot pe lapes? Kwa ki zot zet dan lanmer? Kote zot netway zot bato?

Eski zot netway li zis zot tir li dan delo, zot met li lo bor - lanmenm la lo bor zot grate zot lav li zot tir tou sa bann zafer zot zet dan delo. Apre zot menm zot ki al lapes sa menm pwason ki pe ganny kontaminen avek sa ki zot pe zet dan delo? Eski tousala pou annan.

Mr Speaker, ozordi, ozordi resers in montre - resers in montre bann syantis fer resers; pa sa enn syantis anba laba. Me bann syantis ki pe koz lo pwason, in fer nou konnen ki ozordi i annan merkir dan pwason. Lontan nou ti tann dir dan makro, dan karang; ozordi dapre konpran merkir i kapab in antre dan plizyer lezot lespes pwason.

I annan sa posibilite Mr Speaker, eski ler mon pe gete i pa posib i relye avek sa ki nou pe koz lo la, la? Sa bann *anti-fouling* sa bann zafer ki pe zete i annan en posibilite Mr Speaker, ki sa i kapab enn bann faktor ki pe okazyonn sa.

SeyCCAT osi pou koz lo - i annan en ta keksoz pou koze

dan sa *workshop* ler mon'n gete. Ozordi zot pe koz lo nou *food chain* Mr Speaker, lo nou *food chain* mannyer i pou ganny afekte atraver bann keksoz ki ganny fer par nou menm.

Apré i ganny zete dan lanmer, i al repoz lo nou bann resif e i kontamin nou bann resours ki nou, nou servi. E la Mr Speaker, mon anvi adres en pwen; vi ki nou pe koz lo sa *anti-fouling* sistenm, sa *harmful waste* ki ganny zete Mr Speaker.

Bezwen koz lo mannyer nou pou *dispose* si en zour i arive nou annan bann landrwa, kot nou pou kapab anmenn bann bato pou fer sa travay. Kot nou pou *dispose* sa bann *waste* Mr Speaker?

Mazinen sa bann *waste* ki nou grate anba bato la, zot *flammable* zot. Lapentir i *flammable*. Ozordi nou annan en *landfill* ki plen, eski lo nou *landfill* nou annan plas? Nou annan segregasyon ki'n ganny fer lo *landfill*, kot kote nou pou plas bann *waste*, sa nou pou met la, sa nou pou met la?

Tousala Mr Speaker, se bann konsern ki nou bezwen mazin ladan, vi ki nou pe ratifye sa Konvansyon an relasyon ek sa. E mwan, mon krwar Mr Speaker a se moman la, ler nou pe ratifye sa Konvansyon, mon

krwar apré tou sa bann letan ki sa in vin devan, nou ti'n merit kapab annan en pti laklerte lo sa bann keksoz, pou nou kapab fer li pli byen.

E zis mazinén Mr Speaker, ozordi tou sa bann bato ton, zot in pas partou zot. Ozordi zot in ariv dan Losean Endyen Sesel, zot in pas dan Atlantik. Ozordi dan Atlantik, pou ou ganny - i annan en kalite ton mon krwar *blue fin* - pou ou ganny enn Mr Speaker ou a travay. Bannla in pran tou!

E tou sa bann aktivite ozordi ki pe arive, in arive laba dan Losean Atlantik. In arive dan Losean Pasifik, kot ton in diminyen e zot bann resours pwason in diminyen.

E ozordi i pe arive Sesel! Ozordi i pe ariv dan Losean Endyen e si nou pa fer atansyon, byento nou pou *end up* parey sa bann lezot pei dan bann losean.

E sa ki enteresan Mr Speaker, e tou sa bann Konvansyon laplipar ditan la, se nou bann pti leta zil ki pa'n - ki pa'n kontribye preski nanryen dan sa bann zafer, se nou ki bezwen ratifye.

Se nou ki bezwen ratifye, aköz nou, nou konsyan nou lanvironnman e nou, nou toultan nou mazin prezerv nou lanvironnman.

Mr Speaker, sa Konvansyon parey Onorab Aglae in dir, i en bon Konvansyon, bann keksoz ladan i byen.

E la mwan osi ansanm mon anv siport Onorab Aglae lo la. Nou anv aprezan ki bann ki Lotorite konsernen parey in nonmen - SMSA lot, lot, lot, zot osi servi sa Konvansyon pou nou kapab anmenn plis amelyorasyon dan sa bann keksoz, ki arive lo por ek bann bato.

E osi pou bann pou nou pti Seselwa, ki annan bann pti bato Mr Speaker, i enportan ki sa ledikasyon i ariv kot zot akoz sa i zot gannypen.

Se zot ki al lapes zot bezwen fer keksoz ki pa detri nou lanvironnman, me plito keksoz ki protez nou lanvironnman. Pou fer ki plis letan ki zot pe fer sa biznes lapes, zot ava kontinyen kapab fer li pou bokou plis letan ankor.

E si nou konsyan ki nou lanvironnman i bezwen ganny proteze. Mr Speaker, avek sa de mo mon a remerci ou pou donn mwan sa sans pou, pou pran laparol mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab. E nou ava pas lo prosen entervenon Onorab Rocky Uranie.

HON ROCKY URANIE

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou koleg Onorab. Bonzour tou bann viziter ki dan Galeri prezan ozordi. Mr Speaker, lo sa Konvansyon Onorab William in dir bokou e sa in byen ganny siporte par Onorab Aglae lo nou kote latab.

E mwan tou keksoz ki annan pou fer avek proteksyon lanvironnman mon pare pou mon donn mon sipor, si i pou anmenn en benefis o nou pei e benefis ekonomik pou nou, benefis pou nou lasante. Mwan, mon toultan pare pou siporte.

E sa Konvansyon in fini vin anfers depi 2008 isi Sesel, e ozordi nou pe ratifye li. E mwan, mon konsern ek sa Konvansyon, se ki bann gran pei zot souvandfwa zot ki tant pou detri lanvironnman. E nou bann pti pei nou, nou tant pou war nou *at the receiving end*, pe plito soufer avek serten bann keksoz.

E la ankor sa Konvansyon pou mwan, mon war en defayans avek, akoz ler nou pe aplik en keksoz, mon krwar bann gro pei ki annan sa bann gro bato lapes, bann bato

larme, zot, zot pa ganny kouver anba la, e zot, zot war zot sape dan serten fason ou en lot.

Akoz zot, zot kapab sa bann bato ki pe servi sa bann kalite lapentir, pou penn zot bato avek. E byensir zot kapab sa bann ki pe afekte plis nou lanmer. Avek afekte nou bann lavi maren, sirtou bann keksoz ki nou konsonmen.

Mr Speaker, i enportan ki bann lapentir *anti-fouling* ki antre dan pei, i bann ki - bann meyer lapentir ki nou bann bato i kapab ganny penn avek.

Sirtou la mon pe koz direk avek referans ek mon zil, i annan bokou bato ki fer ekskirsyon. I annan bato *cargo* osi. E La Digue osi nou annan en pti santye kot bann bato i ganny konstri dan L'Union Estate *boat yard*.

E alors i enportan ki bann bon lapentir i ganny servi, ki napa sa kantite toksik ladan, ki ler i dezentegre ki i pou afekte nou bann lespes maren. Alors bato rezon i servi sa lapentir pou zot, se ki i anpes bann lespes gomon, bann lespes parey bernik sirtou nou apel sa graban parey in ganny dir.

Ki ler i akimile avek bato, sa i anpes bato glis byen lo delo e fer ou bato vin pli lour pli tarde pou, pou bouze. E alors ler ou bato i pli tarde pou bouze,

i met bokou presyon lo ou masin ou servi bokou plis bennzin.

E sa, i fer sa bann dimoun depans plis e byensir ler zot in depans plis zot *Businessmen* finalman. Sa pou tonm lo nou bann dimoun ordiner, ki byensir zot pou sa kou lo la. So alors se pou sa rezon zot servi sa lapentir pou pas anba bato.

So, i enportan pou annan sa lapentir me nou bezwen meyer kalite lapentir pou ki nou bann lespes pa ganny afekte sitan bokou. Mr Speaker, mon'n war ki - e mon'n koz ek detrwa pese - mon'n war ki otour mon zil La Digue sirtou Ile Coco, aktyelman enn de bann dimoun ki ekskirsyon laba, i dir ou ozordi Ile Coco in preski napa nanryen.

Zot nepli kapab anmenn kliyan; napa nanryen vreman pou kliyan war laba. E pou mwan sa i en konsern, akoz ti'n dir mon poudir bann lespes ki ti annan avan ki ti vreman enportan pou bann kliyan war, pe nepli annan.

E menm en travayer ki travay avek *Parks and Gardens Authority* ki ti travay laba, i dir mwan li in ale li menm li, napa bokou dimoun ki vini. Akoz keksoz ki ou ti abitye war pwason ki ou ti abitye *feed* bann lespes, pe nepli annan e

alors zot pa pe ganny sa kantite kliyan pou al laba.

E Mr Speaker, petet nou pa konnen - petet sa i rezilta sa bann prodwir ki ganny servi anba bann bato. E Mr Speaker, sa Konvansyon li menm, mon krwar i enn ki vreman, vreman enportan? E ratifye li ozordi i pou anmenn bokou benefis pou nou bann peser zot menm, nou bann dimoun Sesel.

Akoz nou, nou en pei ki vreman fyer nou lanvironnman. Nou toultan en sanpyon dan lanvironnman. E sa pa fek komanse la - bokou lontan - nou pe fer li.

E toultan parey mon dir nou, nou pou fer sir ki keksoz ki annan pou fer avek proteksyon nou lanvironnman nou pou siporte. Me mon ti a kontan ki malgre nou pe ratifye sa la, ki konsiltasyon osi i ganny fer avek bann diferan parti prenan parey bann peser, bann dimoun ki fer konstriksyon bato.

E plis ledikasyon pou nou osi nou a ganny zot pwennvi lo ki zot santi anver sa Konvansyon.

Mr Speaker, nou osi bezwen annan bann sistenm an plas Sesel, bann Departman Gouvernman i bezwen met an plas, bann sistenm, ki ler bann bato pe ganny met anba ater,

pou fer bann renovasyon lo la, pou grate, pou netwaye, pou refer, bann zofisye lanvironnman i bezwen fer sir zot osi;

Zot fer bann vizit lo bann *site* e osi gete teste, gete, kwa ki pe ganny servi lo sa bann bato. E osi ki mannyer sa bann *waste product* i ganny detri, i ganny tire.

Akoz preski tou landrwa kot i repar bato, i trouve o bor lanmer e sa in ganny repete. E si ou pou pase ou pou war, Praslin lanmenm la ater Baie Ste Anne, i o bor lanmer. La Digue osi L'Union Estate kot i ete, i lanmenm o bor lanmer.

Ou gannyen enn de pti dimoun ki fer en pti pe reparasyon, en pti pe reparasyon pli lwen avek lakot. Me laplipar i lanmenm, e preski tou zot bann *residue*, i kapab retourn dan lanmer. E alors sa i kapab afekte nou ekoloji maritim.

I enportan osi pou nou ankouraz bann bato pou fer sir ki zot servi bann bon sistenm lapentir, ki zot penn zot bato avek. Akoz pou anpes sa bann lespes atas avek zot bato, aköz i kapab annan bann lespes en pe danzere, ki zot kapab pe tire dan en lanvironnman.

Par egzanp ou pe tir en keksoz dan en lanvironnman,

dan en lot delo e ou pe vin entrodwir dan nou delo. E ler ou ariv isi sa lespes, i kapab detri sa ki pou nou. E sa i pa en keksoz ki bon.

So alors i enportan parey nou dir zot servi sa kalite lapentir pou anpese fer sa bann kalite keksoz arive dan, dan nou lanmer. Me parey mon dir sa Konvansyon pou mon i enn ki, ki enportan me mon war zis sa pti defayans kot ki mannyer nou kapab fer bann lamannman petet ki nou kapab *lobby* pou fer ki osi sa bann gro bato ki servi bokou nou lanmer e zot ki vini zot osi kapab swiv sa menm Konvansyon.

Akoz la ler ou pe gete i bokou bann pti bato ki pou ganny targete avek sa. E zot bann gro bato zot sape, zot sape ladan. So alors pou mwan, mon krwar sa Konvansyon i, i vin *at the right time* e mon pa war nanryen kontan-sye ladan.

E alors mon krwar ki i enn ki nou bezwen ratifye. Mersi Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Uranie. Aprezan mon pou pas laparol avek Onorab Samynadin.

HON KELLY SAMYNADIN

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker, e tou dimoun a lekout.

Mr Speaker, kontrol sistenm *anti-fouling* danzere lo bato pli byen konni koman Konvansyon AFS i en, i en lakor enternasyonal vize ver kontrol itilizasyon sistenm *anti-fouling* lo bato.

I ti ganny adopte par Lorganizasyon Enternasyonal Maritim le 5 Oktob 2001. E i ti antre anfors le 17 Septanm 2008. Sistenm *anti-fouling* i tretman ki ganny aplike lo lakok bato, pou anpes ogmantasyon lorganizm maren tel ki graban, parey Onorab William in fer resorti oparavan.

Pandan ki sa sistenm i efikas dan diminizasyon krwasans lorganizm maren, serten lapentir *anti-fouling* ki'n ganny servi dan lepase, i konteni serten sibstans danzere, partikilyerman bann melanz ki kontinyen *organotin* tel ki *tributyltin*.

Sa bann tel melanz i annan lefe ekolojik advers serye ki danzere pou lavi maritim e danzere pou ekosistenm. Konvansyon AFS i vize ver eliminasyon progresiv itilizasyon sistenm *anti-fouling* danzere, ki konpoze parey mon'n dir oparavan avek *organotin*.

E etablisman kad pou reglemant en sistenm *anti-fouling* pou lefitir. Provizyon kle

sa Konvansyon i konpri premyerman enterdiksyon pou servi en sistenm *anti-fouling* danzere lo bato.

Dezyenmman, regleman pou aplikasyon itilizasyon e retir sistenm *anti-fouling* lo bato.

Trwazyenmman obligasyon pou bato annan en sertifika enternasyonal sistenm *anti-fouling*, ki konfirm konformite avek sa Konvansyon.

Katriyenmman etablisman mekanizm pou kontrol e ranforsman sa Konvansyon. E finalman provizyon pou devlopman gid e standar pou teste aprouvasyon e kontrol sistenm *anti-fouling*.

Mr Speaker, dapre Konvansyon AFS, tou bato ki angaze dan vwayaz enternasyonal, i oblize annan en sertifika sistenm enternasyonal *anti-fouling*, ki ganny donnen par sa leta ki sa bato pe flot son paviyon ouswa lorganizasyon otorize.

Sa sertifika i a konfirman ki sa sistenm *anti-fouling* sa bato, i an konformite avek legzisans sa Konvansyon. Konvansyon AFS i zwe en rol enportan dan diminisyon lenpak lanvironmantal pou sa sistenm *anti-fouling* lo sistenm maren, par enterdi itilizasyon

sibstans danzere e ankouraz devlopman alternativ ki pli an sekirite, e ki vize ver proteksyon lavi maren e prezerv lasante losean.

Konvansyon AFS i defann servi sistenm *anti-fouling* ki kontyen sibstans danzere partikilyerman melanz *organotin*. Sa bann konbinezon i annan lefe toksik lo lorganizm maren, e i kapab persiste dan, dan lanvironnman pou en kantite letan.

Sa Konvansyon i annan pou bi, pou lobzektif elimin itilizasyon sistenm danzere lo bato. Sa Konvansyon i osi regulariz e kontrol aplikasyon e retir sistenm *anti-fouling*, pou asire ki sa i ganny fer dan en fason ki pli bon pou lanvironnman.

I fikse kondisyon pou preparasyon sirfas lakok bato prosedir aplikasyon e zesyon restan debri an relasyon avek sistenm *anti-fouling*.

Mr Speaker, bato ki size sa Konvansyon, i bezwen obtenir en sertifika sistenm *anti-fouling* enternasyonal. Sa e i a konfirman ki sistenm *anti-fouling* bato i an konformite ek legzisans sa Konvansyon.

E sa i a ganny donnen par sa leta ek sa bato pe flot son paviyon parey mon'n dir oparavan. Sa Konvansyon i osi

permet l'organizasyon maritim enternasyonal, pou devlop direktiv e standar pou teste, aprouve e kontrol sistenm *anti-fouling*.

I enportan note ki Konvansyon AFS i enn parmi plizyer regleman lanvironnman ki'n etabli par IMO, pou adres lenpak transportasyon par bato lo lanvironnman maren.

Lezot Konvansyon IMO remarkab, i konpri Konvansyon Nasyonal pou Prevansyon Polisyon par Bato.

E Konvansyon Enternasyonal pou Kontrol e Zesyon Ballast e Sediman Bato ki Konvansyon BWM. Sa bann Konvansyon i travay ansanm, pou promot e ankouraz pratik transportasyon par bato ki dirab, e protez losean kont divers kours polisyon.

Mr Speaker, letan en pei i ratifye Konvansyon Enternasyonal lo Kontrol Sistenm *Anti-Fouling* Danzere lo Bato sa i a kapab anmenn plizyer benefis pou sa pei e osi kominote mondyal.

Serten lavantaz kle i enkli, proteksyon lanvironnman sa Konvansyon i annan pou lobzektif protez lanvironnman maren. Ler en pei i ratifye sa Konvansyon, sa i demontre langazman sa pei dan

prezervasyon lanvironnman e bann pratik maritim dirab.

An aplikan provizyon sa Konvansyon, sistenm sibstans danzere i kapab ganny eliminen progresivman diminyen lenpak lo ekosistenm e biodiversite.

En lot lavantaz se ki i annan pou fer avek lasante sekirite e ankouraz itilizasyon sistenm *anti-fouling* ki pli an sekirite, e *environmentally friendly*.

Sa bann sistenm alternativ i pli efektif ki poz mwens danze pou lasante imen e redwir risk pou ekspoz sibstans danzere, pou lekipaz bato travayer lo dock e lezot dimoun ki enplike dan antretyen ek loperasyon bato.

Sa ratifikasyon, pou ede asir lasante ek sekirite travayer dan lendistri maritim. I osi annan lavantaz an sa ki konsern korperasyon enternasyonal. Sa Konvansyon i prodwir en kad pou korperasyon enternasyonal ek kordinasyon, pou abord problem dan sistenm, dan sistenm danzere *anti-fouling*.

Ler en pei i ratifye sa Konvansyon sa pei i antre dan kominote mondyal ki angaze dan lalit kont polisyon maren, e proteksyon losean. Ratifikasyon i fasilite kolaborasyon ek lezot leta

Manm pou partaz pli bon pratik ek zefor kolektiv pou aplik e amelyor provizyon sa Konvansyon.

I osi amelyor efikasite transportasyon par bato. E sistenm efikas sa *anti-fouling* i ede regard performans e efikasite dan bato par anpes akimilasyon lorganizm maren dan lakok bato.

Sa bann sistenm i diminyen drag. Sa i ogmant kapasite *fuel* e redwir emisyon gaz dan latmosfer. I osi annan pou fer ek konformite e repitasyon. Ler en pei i ratifye Konvansyon *AFS* sa i pou demontre konformite sa pei avek standar sa lanvironnman enternasyonal.

E son langazman pou Gouvernans maritim responsab. I ranforsi repitasyon sa pei koman en nasyon maritim responsab pou rezo, ki kapab enfliyans pozitivman son relasyon avek lezot pei. Fasilit komers e atir lenvestisman dan sekter maritim.

En lot lavantaz, se ki i annan pou fer ek resers syantifik ek inovasyon. Konvansyon *AFS* i ankouraz devlopman e itilizasyon teknolozi *anti-fouling* inovativ, ki osi bon pou lanvironnman

parey nou dir *environmentally friendly*.

Ratifikasyon i fer promosyon pou resers e devlopman dan sa domenn, vize ver dekouvert nouvo sistenm *anti-fouling* ki pli an sekirite.

Sa bann tel renovasyon i kapab kontribye dan progre teknolojik, krwasans ekonomik e solisyon dirab pou lendistri maritim.

Mr Speaker, i enportan alor pou note ki benefis spesifik dan ratifikasyon Konvansyon *AFS*, i kapab varye selon aktivite maritim en pei priyorite lanvironnman e nivo konformite avek regleman ki egziste deza.

Sepandan an zeneral, ratifikasyon sa Konvansyon i siport zefor mondyal pou protez lanvironnman maren, ankouraz pratik transpor maritim dirab e asir byennet tou lede ekosistenm e popilasyon imen.

Avek sa Mr Speaker, mon pou anmenn mon sipor ver ratifikasyon sa Konvansyon. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Samynadin. Dan lalis ki annan pou koze ozordi, sel madanm ki'n fer entervansyon lo sa enn Konvansyon. Nou ava pran en

dernyen enterven an avan nou *break*.

Mon ava envit Onorab Woodcock pou pran laparol.

HON WAVEL WOODCOCK

Mersi Mr Speaker. Sa Konvansyon ki devan nou, *The International Convention on the Control of Harmful Anti-Fouling Systems on Ship*, i enn ki, ki annan merit.

Annefe parey plizyer Manm in, in koz lo la, si nou pou get lo definisyon - sirtou si ou pou al lo *site lo website IMO International Maritime Organisation*, i donn ou en detay lo *anti-fouling* sistenm zis pou eksplik sa *anti-fouling* sistenm.

Parey plizyer Manm in fer, i pe koz lo bann lapentir ki ganny servi pou *coat*, ouswa penn sirfas bato. Sirtou sa bout, sa bout ki vin anba delo pou anpese ki bann *sea life* parey bann *algae* bann molisk, bernik, pou atas avek *hurl, hurl* bann bato.

E parey enn de enterven an in koz lo la, son lenpak ki sa i kapab annan lo bato se bann *algae* ouswa *sea life* ki atase ek bann bato, i fer ki bato i, i mars bokou pli dousman e osi konsonm bokou plis *fuel*.

Obviously ki i met en pwa adisyonnèl sirtou lo bann bato komersyal.

Mr Speaker, dan lepase se plizoumwèn bann *lime* ouswa *arsenic* ki ti ganny servi pou *coat* *hurl* bann bato.

Me ozordi avek lavansman dan teknolozi, ki'n modernize avek bann diferan lendistri kemikal, i annan bann *metallic compound* ki pe ganny servi dan *anti-fouling*. *Anti-fouling* dan sa bann lapentir ki ganny servi parey mon'n dir, pou penn anba sa bann bato.

E i annan bokou konponan - sa bann parey mon'n dir - sa bann *metallic compound* e lezot konponan ki pe ganny servi dan sa *anti-fouling* sistenm, *anti-fouling paint* i persiste, i persiste dan delo.

E i fer ki sa bann materyo - parey mon'n dir sa bann *compound* dan sa bann lapentir, ki pe ganny servi i annan bann lenpak negativ lo *sea life*.

I annan bann lefe advers lo lanvironnman. E sa bann *compound* parey mon'n dir - e Onorab William in elabor bokou lo la ozordi i pe antre dan nou *food chain*. Annefe bokou sa bann *organism* pe ganny konsonmen petet bann *sea life*

ki en pti pe pli pti konsonmen par bann ki pli gro.

E i pe bann pwason pe manz parey bann *algae* bann molisk e bann lezot *smaller living organism*. E sa pe *end up* dan nou *food chain*, akoz *at the end of the day* nou pe konsonm sa bann pwason ki annan sa bann konponan, ki annan sa bann *compound*.

E bann *compound* ki ozordi bann resers in montre ki pe persiste, ki nou pe menm war latras dan bann *organism*. Menm dan bann pwason ki nou pe konsonmen, i annan *organotin, compound TBT* ki resers i montre ki i afekte bokou, bokou *organism* e plizyer lespes maritim.

E ki la ozordi i pe *end up* dan nou *diet*, akoz sa bann pwason ki nou pe manze i annan sa bann eleman *organotin, TBT* ladan.

E parey mon'n dir sa bann *compound* i *end up* dan nou *food chain*, e an mezir ki nou kontinyen konsonm sa bann keksoz, sa bann pwason sa bann *maritime* sa bann lespes maritim, definitivman *in the long term*, tou resers pe montre lendikasyon i montre poudir i annan en lenpak negativ lo nou lasante lo lasante piblik.

E apard sa, i annan ankor lezot konponan ki'n ganny war

dan sa bann *anti-fouling* sistenm dan sa bann *anti-fouling paint*.

Parey *biocide, cybutryne* ki toksik pou bann *marine organism*; ki osi toksik pou nou, si nou pe konsonm li. Alors se sanmenm sa rezon ki ozordi ou war, en tel Konvansyon pe vin anfors.

Pou fer sir ki bann bato ozordi, sa bann kalite lapentir ki pe ganny servi pou penn anba bato; Mr Speaker, sa bann kemikal sa bann *compound* pa pe *end up* dan lanmer, ki *in the long term* i pou annan plis lefe advers.

Non selman lo lanvironnman, me lo lasante piblik. Alor nou bezwen servi bann *anti-fouling paint* sistenm ki *environmentally friendly*. Ki pa pe *jeopardise* osi nou sekirite alimanter, akoz i annan bann resers ki montre i afekte bokou parey mon'n dir sa bann lespes maritim.

Ki menm afekte reproduksyon bokou sa bann lespes maritim, ki i ava annan en rediksyon dan serten bann lespes Mr Speaker, ki dan lanmer ozordi.

Mr Speaker, e menm manner keksoz ozordi pe bouze, byento pou bann bato komersyal ouswa bann *trade vessels* ki pou sorti dan en pei

pou al dan en lot, zot pou bezwen sa ki nou apel en *anti-fouling certificate* pou montre zot *compliance*.

Ki montre ki zot *compliant* avek sa bann kalite lapentir ki pe ganny servi, pou zot kapab antre dan nou pei. Sirtou dan bann pei ki'n deza ratifye sa Konvansyon. Savedir i pou en - ou kapab dir i pou en legzizans.

Ki ler ou pe - en bato en *vessel* ki pe sorti dan en teritwar pou al dan en lot, ki i annan sa *compliance certificate* avek sa *anti-fouling* lapentir, ki pe ganny servi.

So, i enportan Mr Speaker, pou mwan fer resorti en keksoz la, akoz mon santi ki i annan serten konfizyon.

E mon pa anvi ki lepep Seselwa deor i konfize, sirtou bann propriyeter bann pli pti bato bann peser osi. Sa Konvansyon i aplik pou bann *commercial trade vessels*, bann *commercial and trade vessel*. Pou bann bato ki sirtou par lao 60 met.

E menm dan son aplikasyon pou sa bann bato, i pa en keksoz ki pou vin desito. I en keksoz ki pou pran letan, akoz i annan serten keksoz ki SMSA, Minister pou bezwen met an plas avan ler ki sa Konvansyon i ganny *domesticated*.

Akoz annefe pou nou *domesticate* li, bann regilasyon ki pou vin avek nou bezwen pran an kont ki nou bezwen met an plas bann *dry docks*, pou ki sa bann bato i kapab vin ater pou grat sa lapentir pou met bann *anti-fouling paint* ki dapre standar.

Me evantuelman *obviously* ek regilasyon; sa *obviously* pou *trickle down eventually*, pou bann lezot pti bato. Me selman lo komansman la nou pe met lanfaz plito, lo bann bato, lo bann pli gro bato.

E *even* pou bann pli gro bato, i pa vedir koman sa Konvansyon i ganny ratifye la, deswit tou sa bann bato - sa bann propriyeter sa bann bato komersyal zot pou bezwen, sa bann *trade vessels* zot pou bezwen, deswit anmenn zot bato ater. Non.

Zot pou annan en letan. Zot, zot pou kapab fer sa demars pou sanz sa bann lapentir, ler ki *schedule* pou zot met zot bato lo *dry dock*. Pa koman Konvansyon pou vin anfers deswit la, SMSA pou al fors tou sa bann bato par lao 300 met. Met zot bann bato ater repenn zot bato. Non.

Zot annan zot *schedule* tou sa bann bato. Kot zot pou annan sa letan pou zot fer sa prosedir, pou zot grat sa bann

lapentir, repenn zot bato avek sa bann *anti-fouling paint* ki adekwa.

Me evantelman, vi ki nou pe koz lo proteksyon nou lanvironnman i pou vini ek letan. Me selman i pa pou vin la desito kot nou pou bezwen get regilasyon.

E definitivman pou bezwen annan plis konsiltasyon SMSA, Minister avek bann lezot propriyeter bann bato, menm pou bann pti bato *fiberglass* ouswa bato ekskirsyon, ki parey mon'n dir pou le moman i pa pe aplikab pou zot. *It would take time* pou sa vin anfors.

Me evantelman avan sa pou vin anfors, definitivman nou pou bezwen ganny en konversasyon avek bann propriyeter bann pti bato. Me selman la ki nou pe koz lo la, nou pe koz lo plito bann pli gro bato bann bato komersyal, bann bato *trade vessel* sirtou ki 300 met e an plis.

E menm si dan lefitir ler bann regilasyon pou vini, i annan plizyer keksoz nou pou bezwen konsidere. Parey Onorab Aglae in koz lo la, ozordi i annan bokou bann propriyeter bann ki annan bann pti bato, bato ekskirsyon, ouswa bann bato lapes.

Kekfwa en dimoun ki annan en *fiberglass* i redi son

bato ater, i grat lapentir, i tire. E sa bann lapentir i *end up* dan lanvironnman.

So tousala i bann keksoz ki nou pou bezwen diskite, si nou poudir fodre ou servi en *dry dock*, *then* definitivman Gouvernman pou bezwen konsider bann *import subsidies*, pou bann lapentir pou lapentir ki enporte.

Akoz in ganny *cost* lo bann propriyeter bann bato, pou repenn sa bato avek sa bann *anti-fouling paint* ki i dapre standar ki Konvansyon pe egzize ki nou servi. E, *obviously* i annan en *maintenance cost* osi ki vin avek sa e, e tousala nou ti diskite IAC avek PS Renaud e osi avek CEO SMSA.

Bann keksoz ki *going forward*, si *in the long term* nou pe decide nou pou mazin pou prezervasyon proteksyon nou lanvironnman, e menm lasante piblik, nou pou bezwen definitivman bezwen annan diskisyon lo kou.

Lo fason ki nou kapab *lower maintenance cost*, sirtou atraver *tax exemption*, pou bann dimoun ki pou bezwen sirtou lo bann materyo ki pou bezwen servi pou sa pou sanz lapentir; pou met sa bann *anti-fouling paint*, ki dapre standar ki Konvansyon pe demande.

Me selman parey mon'n dir, pou le moman i pa koman nou ratifye sa Konvansyon, i pou vin an deswit i pe al ganny *enforced*.

Me avan ler nou le *enforce* li nou bezwen *domesticate* li; nou pou bezwen vin avek bann Lalwa, avek bann regilasyon. E ankor pou annan bann lezot diskisyon ki SMSA e Minister pou bezwen fer, avek sa bann propriyeter sa bann bato. E osi *in the long term* si nou pou fer desann lo bann pli pti bato, definitivman i pou neselit plizyer, plizyer diskisyon plizyer konsiltasyon.

Me selman *in the meantime*, sa Konvansyon i en Konvansyon ki pe al dan bon direksyon. Akoz nou pe koz lo proteksyon nou sekirite alimanter, e anpes sa bann konponan, sa bann kemikal ki annan bann advers *effect* lo nou lasante, pou antre dan nou delo. *In the long term* parey mon'n dir i annan bann lenpak advers lo lasante piblik.

So zeneralman sa Konvansyon ki devan nou, i enn ki bon ki pe al dan bon direksyon. E mon pa war okenn, okenn rezervasyon pou mwan siport sa Konvansyon. Me selman sa ki mon lapel ki mon fer avek SMSA, se ki e osi avek bann lezot parti prenan

menm Minister ki responsab, Minister Departman *for Civil Aviation and Ports Authority and Ports and Maritime*.

Sa se PS Renaud, mon fer en lapel avek zot pou zot fer en - *I don't know* en *press conference* - kot zot kapab vin devan osi pou donn ankor en pe plis lenformasyon piblik.

Konmsi pou tir en pe bann dout ouswa petet bann *misapprehension* ki annan la deor. Akoz petet i kapab annan bann ki krwar ki le moman ki sa Konvansyon i vin anfers, la deswit mon pou bezwen al taye, pran mon bato met anler dan *dry dock* e al repenn deswit.

So nou bezwen donn en pe plis lenformasyon lo sa, pou anpese ki i annan serten konfizyon la deor. Avek sa de mo Mr Speaker, mon pou siport sa Konvansyon. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab. Mon krwar zeneralman nou pe fer byen avek *manage* letan. So, i annan zis 4 Manm ankor ki'n endike poudir zot oule koze so mon pe ferm mon lalis apartir la.

Nou rebran 11er05, koumsa bann Manm ler zot fini bwar zot dite zot kapab zwenn bann envite ki dan Galeri. Nou a zwenn 11er05.

(BREAK)**MR DEPUTY SPEAKER**

Welcome back tou dimoun, pou kontinyasyon nou deba lo Mosyon table par Manm Elekte pou distrik Grand Anse Mahe. E mon ava zis lir Mosyon;

In accordance with Article 64 (4) of the Constitution, this Assembly resolves to ratify The International Convention on the Control of Harmful Anti-Fouling Systems on Ships.

I reste nou 4 Manm pou entervenir nou pe mentenir maksimonm 15minit parey nou ti'n fer avan *break*.

Prosen entervenans se Onorab Romain.

HON GEORGES ROMAIN

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou koleg Onorab. E bonzour tou dimoun a lekout. Mr Speaker, avan mon komansman mon ti a zis kontan atraver Onorab Loizeau in dir mon fer sorti en pti remark.

Ki ler in mansyonn lasomir kekfwa en bon pe dimoun pa'n konpran ki i ti pe sey dir. I ti pe sey dir ki lo bato ton, kot bann ton i ganny mete anba dan fon bato, i annan en delo byensir i melanz ek disel ansanm, e zot apel sa lasomir.

E ler tou sa bann pwason in ganny tire, sanmenm sa delo ki reste ki apre zot zet dan delo sale. E zot fer referans ek sa delo koman lasomir. Sa ki i ti pe sey fer resorti. Mersi lo sa bout Mr Speaker. Mon a retourn lo Mosyon anmennen par Onorab William.

Byensir Mr Speaker, sa Mosyon i en tre bon Mosyon kekfwa nou pa pe realize sa Mosyon lo li menm.

Be ler mon pe regarde Mr Speaker, mwan koman Manm Elekte pou distrik Anse Etoile, mon pa ti pou koz lo sa Mosyon be selman mon a dir plito en pti keksoz. An vi ki nou annan bokou peser dan nou distrik e mon war lafason ki mannyer zot fer zot travay e ki mannyer zot byensir zot netway zot bato.

E ler nou pe koz netway bato, ler zot met zot bato ater byensir i pou tir bann graban anba la e byensir pou zot ler zot repenn zot bato.

Mr Speaker, byensir ler zot fer sa travay, zot napa vremen sa bann lenfrastruktir an plas, parey kot bann landrwa kot nou konnen i egziste ozordi zot servi, parey Onorab Aglae in fer resorti parey bann *fiberglass*, zot pouse zot met lo kote zot fer en kote epi zot fer lot kote.

Byensir bann parey dan distrik Anse Etoile, i annan bann bato ki nou'n dir parey sa bann bato konzele e sa i pli lour zot servi sistenm *crane* pou leve met li anler.

E la aprezan zot met li lo barik ki la aprezan zot fer sa travay. Byensir sa travay ler i ganny fer, ki nou pe fer resorti zot pa fer li lwen ek lanmer, byensir i bezwen pre ek delo sale. E ler zot pe netway anba zot bato, tou sa lapentir sa bann graban ki trouve anba zot bato, sa i ganny pou retourn ankor dan delo sale.

E la mon mazinez rezon nou pe koz lo sa Mosyon, i sa lapentir, li menm li ki sorti anba sa bato ki retourn dan delo, e sa ki nou pe dir, ki i pa bon pou nou bann lespes ki viv dan lanmer.

E parey enn de Onorab in fer resorti, ki i vre, lontan toultan nou granmoun ti dir ki lontan ou pa ti bezwen al lwen pou ganny en pwason. Ti ganny lanmenm la bor lanmer, be nou pa la ozordi nou war vremen peser i bezwen al vremen lwen e nou menm ek en pti laliny dan delo nou ti ganny en pwason. E la ozordi, kekfwa ou pa pe gannyen vremen sa pwason.

E nou pa konnen si sa osi i kapab pe zwe en rol. E menm parey nou konnen lo lakot i

annan krab, i annan bann lezot keksoz ki viv lo ros. Sa osi i kapab osi i an disparisyon. Kefkwa sa osi pe zwe en rol.

Akoz bokou sa bann travay i ganny fer lo lakot. Me selman parey mwan, mon pa en *expert*, mon napa vremen laprev ki sa vremen i pe koz sa. Me selman baze lo Mosyon, mon krwar i nou pe sey fer resorti ki pou nou fer li dan en fason pli responsab.

Mr Speaker, la byensir ler nou war sa louvraz pe ganny fer lo kote lakot bann peser, ti a pli byen ki, ki bann dimoun ki pe ekout nou, bann espesyalman bann pti *businessmen* oubyen peser zot menm si zot ti kapab groupe e zot fer sa fasilite dan zot distrik.

Kot zot ava kree sa lankadremen parey kot nou'n war kot deza egziste. I annan landrwa ki annan sa fasilite, kot zot ale zot lev sa bato, zot met li ater zot kapab anmenn li en pe pli lwen ek lakot.

E kot sa travay i ganny fer dan en fason profesyonnel, kot tou sa bann keksoz ki ganny tire lo sa bato, byensir i pa pou war li pe ganny al ankor dan delo sale.

E sa Mr Speaker, mon pe mazinez ki i a kree byensir en biznes pou bann dimoun ki kekfwa annan sa mwayen, ki

kekfwa i kapab antre ladan. E osi parey mon pe dir *why not* bann pti peser zot menm zot, groupe, zot menm zot fer sa fasilite.

E oubyen ki mon mazineen kekfwa Gouvernman, byensir i kapab antre ladan, atraver si zot bezwen pran en *loan*, kekfwa en *loan* ki ava annan en lentere ki vreman ba. Ki zot a kapab mete sa lenfrastriktir an plas, pou zot kapab fer sa kalite travay dan en fason vreman responsab.

E Mr Speaker, parey mon'n fer resorti in deza annan sa kalite biznes isi, kot bann landrwa parey mon konnen Providence i annan. Kot i annan detrwa sa bann biznes pe ganny - i an loperasyon ozordi.

Me selman par kont bokou sa bann biznes pa pe *cater* pou bann pti bato bann peser. I pe *cater* pou plizoumwenn bann bato lwazir, kot ou pe war zot pe lev sa bato met li ater e sa travay i ganny fer epi bato i retourn dan delo.

Me par kont Mr Speaker, ler mon pe koz lo la osi tou, i annan en konmela en *businessmen* Seselwa mon mazineen lezot *businessmen* osi pe antre ladan, kot en *floater* - mon kapab servi sa term - kot i

ganny fer zot fer, ki ou bato i asiz lo la.

Ki ler ou bato i vini, li i dan delo *already* i koule, apre ou bato i vin lo la. Apre i annan en fason ki zot fer, ki mon krwar zot tir ler ladan, bato i remonte i tir delo ladan.

Bato i remonte - sa *floater* i mont anler, aprezan i lev ou bato anler. E sa ou bato i reste sek e byensir sa bann graban parey ki nou'n dir, i pa ganny sans pous anba la. Akoz plis ou bato i reste sek, sa i pa pou pouse anba la. Akoz fodre ou bato pa dan delo.

E par egzanp sa i afekte plis bann bato ki pa pe bouze, akoz si ou bato pe bouz bokou, i pa ganny sans vreman pouse lo ou bato. E sa i enn fasilite. Be byensir ankor enn fwa nou war sa, i pa pe *cater* pou nou bann pti peser.

E sa osi mon mazineen, ki i pa en keksoz ki bon marse i en keksoz ki kekfwa i kout en pe. Be selman *at least* i annan en konmansman ki pe ganny arive dan nou pei.

Mr Speaker, parey ler nou pe koz lo sa *anti-fouling* ki nou trouve anba bato, byensir sa ki nou pe koz i annan pou fer ek delo sale. Kot sa bato i dan delo sale.

E nou koz bokou nou met bokou lanfaz lo lekonomi ble. E

parey nou konnen atraver lekonomi ble, atraver nou delo sale, nou annan en ta - nou pwason, nou bann lespes parey nou konnen i annan banbara. Tou bann lespes ki trouve dan nou delo sale.

E nou konnen, nou bann peser Seselwa i *export* sa a la kantite. E se sa atraver sa ki zot ganny zot lavi. E alors i toutafe normal Mr Speaker, ki Gouvernman byensir avek zot bann peser zot menm, ek bann lezot *stakeholders* konsernen, nou merit fer fason pou nou ede pou protez nou, nou lanmer; pou evite ki sa bann tel keksoz i arive dan nou delo sale ki pou detri nou lespes.

E parey mon pe fer resorti Mr Speaker, atraver sa bann byensir prodwir ki annan dan nou delo sale, bokou nou Seselwa pe benefisye atraver sa.

Parey mon'n fer sorti, atraver eksportasyon, byensir Seselwa osi bann peser ki fer zot lavi aste zot kot zot al lapas apre anmenn sa pwason ater. Kot byensir zot vann zot pwason e se sa atraver sa ki zot ganny zot lavi.

Mr Speaker, parey mon'n dir mon pa pou vreman long lo sa Mosyon, akoz bokou in ganny dir atraver mon bann lezot koleg. Me selman pou terminen, mon ti a zis kontan

poudir avek mon koleg Onorab William ki mon pou donn li tou sipor pou sa Mosyon.

Byensir osi mon ti pou kontan osi dir nou bezwen remerci Bondye pou beni nou avek tou sa resours ki'n donn nou ki nou war ozordi dan nou lanmer.

E se sa alors ki ozordi ki nou bezwen pran prekosyon avek sa bann resours e nou bezwen protez an tou fason ki nou kapab. Mersi Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Romain. Mon ava prezan appel Onorab Roucou.

HON MICHEL ROUCOU

Mersi Mr Speaker. Bonzour a tous. Bonzour tou mon bann koleg Onorab. Bonzour tou bann zabitan dan lakour ki pe ekout nou espesyalman zabitan Mont Fleuri.

Mr Speaker, parey bann bokou mon bann koleg in dir mon osi mon napa en, en lekspertiz dan sa domenn. Me selman mon'n asize mon'n ekout en pti pe deba mannyer pe ale e mon'n kapab not detrwa pwen.

Mr Speaker, annefe lo sa Konvansyon ratifikasyon, ki anmennen par *MNA* pou distrik Grand Anse Mahe Onorab

William. E en keksoz ki mon'n kapab tire ladan i lo nivo lanvironnman. An vi ki nou Sesel nou ganny gete koman enn parmi bann pli zoli pei, ki toultan pe rod fason pou nou prezerv nou lanvironnman. Akoz sa ki ede pou nou anmenn touris isi Sesel, ki i pilye nou lekonomi.

E en keksoz ki mon'n kapab war se ki, lenz i anmenn son zanfan lopital apre ki in ne. I annan en ners ki apros ou i dir ou koumsa poudir se ki i annan en tes, ki zot fer e sa ners i apros ou ek en form i demann sa paran si i agree ki son zanfan i tonm anba sa resers ki zot pe fer, an term pou lo kote merkir, akoz i en fason pou zot gete.

Anvi ki nou en nasyon ki konsonm bokou pwason. E sa pou gete ant devlopman sa zanfan ki mannyer sa i kapab ede e ki mannyer lo nivo lasante li menm li.

E i pa en keksoz ki forse e i depan lo sa paran li menm li, si li i anvi. E sa i montre ou poudir ki vremen lenportans pwason i annan pou zwe, an term devlopman lo kote zanfan li menm li, e nou menm nou lo kote paran, bann adilt.

E Mr Speaker, ler mon'n aprann poudir sa Mosyon in vini, mon'n fer en pti pe resers ki mwan menm mwan, pou koz

enn de dimoun ki dan sa domenn.

En keksoz ki mon'n kapab konnen se ki, nou annan bokou dimoun sirtou bann *businessmen* isi Sesel ki pratik sa biznes. Sirtou Providence, i annan en bon pe zot ladan ki mon, mon konnen personnelman.

E ler sa ki mon'n war se ki, i annan apepre sa ki mon'n kapab konnen se ki i annan apepre 5 *businessmen* isi Sesel, pou le moman ki mon, mon'n kapab konnen ki pe pratik sa biznes.

I annan enn ki deza i pe reste dan mon distrik, ki i annan en biznes Providence ki'n koz ek mwan lo la akoz i anvi *extend* son biznes an term lo kote netway bato, ki mannyer li i pou donn sa servis espesyalman lo nivo bann peser.

Akoz i war poudir i annan sa nesosite pou li fer li. E osi i annan en lot garson ki mwan, mon konn li personnelman. Ki li i fer sa koman son biznes pou li menm, ki li i baze Providence, selman li i fer li dan en lot fason.

Sa enn Providence li i bezwen anmenn lo bato ater, e li sa garson li *then* li i bezwen plonze, pou li al netway anba, anba bann bato. E in eksplik

mwan poudir sa i pa en louvraz ki vremen fasil, be selman i kontan sa louvraz.

E Mr Speaker, ler nou pe koz lo *anti-fouling* ki bokou Manm in koz lo la, mwan osi mon'n ganny sans pou mon kapab koz avek de lakonpanyen, li menm li ki enport lapentir Sesel.

Ki zot in eksplik mwan poudir wi, zot *aware* lo kote sa lapentir *anti-fouling* li menm li. E ki mannyer sa i ganny marse. I dir mwan ordinerman ler pou zot *order* zot lapentir, pou vin isi, se ki i annan en permi ki zot bezwen gannyen atraver lanvironnman li menm li. Kot sa i ed zot pou zot kapab fer vini lo kalite lapentir ki zot anmennen isi.

E zot in eksplik mwan en pti pe parey bann bokou bann lentervansyon ki'n ganny dir poudir sa lapentir li menm li, ler sa i ganny fer i ede pou ed bann bato lo kote vites e lezot ankor.

E an menm tan Mr Speaker, zot dir mon poudir zot annan sa nivo ledikasyon ki ler espesyalman bann dimoun ki dan sa pratik li menm li, pou servi sa kalite lapentir, ler zot vini, bann dimoun zot kapab donn sa ledikasyon enn pti pe, an term pou fer sir zot osi zot pa pe zis benefisy e osi zot pe zwe

zot rol lo nivo lanvironnman dan pei.

E Mr Speaker, an term mon'n tann bokou Manm pe koz en pti lo kote pri li menm li ki bann dimoun ki pe pratik sa biznes. E en keksoz ki mon'n kapab konnen e ganny met dan mon latansyon, poudir se ki ler sa dimoun li menm li, i anmenn son bato ki i pou ganny tir dan delo pou met ater.

E i ariv ler pou tire pou retourn li dan delo i ariv apepre 6 mil 500. E ant kantite letan ki ou pe ganny sa servis ater, ki sa i depan lo kote kantite letan.

Akoz i ariv apepre 450 en pti pe pli o. E i annan lezot dimoun la deor ki pare pou donn sa servis, kot zot war ki i annan en nesesite kot zot, zot pou fer desann en pti pe zot pri.

Be selman an retourn an lo sa Konvansyon Mr Speaker, i annan son nesesite e i annan son merit. Akoz nou war poudir nou en nasyon ki nou bezwen vey byen nou lasante. Parey in ganny dir oparavan, i annan bokou lo kote sirtou kanser li menm li.

E bann nou bann konsonmasyon, bann keksoz ki nou, ki nou servi, ki nou konsonmen. E nou, nou bezwen fer sir poudir bann - nou bann partner, ki pe antre dan nou lanmer nou konnen

egzakteman kwa ki zot pe vin avek.

Akoz ler zot pe sorti dan bann lezot destinasyon kot zot, zot sorti e ler zot pe antre dan nou lanmer Sesel, nou bezwen konnen lo kwa ki i kapab anmennen avek zot ki zot kapab kontamin nou lanmer.

E sa i ede, akoz ler sa bann travay in ganny fer, sa bann keksoz i tant pou tonm dan nou lanmer e nou pwason li menm, i kapab konsonmen ki apre demen i annan en lefe advers lo nou lasante.

E ler mwan, mon'n asize e mon'n get tousala Mr Speaker, mon'n war poudir se ki nou koman en pti nasyon, nou bezwen pli byen ganny edike ; konnen egzakteman edik bann ki petet pe - parey bann ki dan domenn li menm li, espesyalman bann peser ki petet ennler ou war zot menm kot zot fer serten sa bann louvraz zot menm zot, dan en nenport ki fason.

E mwan, mon pou donn mon sipor lo sa Konvansyon Mr Speaker. Akoz mon santi poudir, i annan son merit e i enportan pou nou koman en pti nasyon pou nou anmenn bokou ledikasyon, pou fer sir poudir nou azour avek lemond ozordi. Ki demen nou menm nou, nou pa war nou pe ganny kit deryer.

E osi pou nou gete egzakteman lekel nou bann partner ki pe vin kot nou, si zot menm zot, zot pe swiv. E nou bezwen fer sir poudir se ki nou annan sa bann debaz ; nou annan sa bann ou kapab dir sa bann departman, ki pou ed nou sirvey en pti pe lo nivo bann keksoz ki'n ganny dir lo kote lanvironnman li menm li.

Kot sa i ava ede, ki demen si petet i annan en lefe advers lo nivo lasante, oubyen lo nivo konsonmasyon lamarin ki nou, nou, nou konsonmen li menm li. Kot sa demen petet *minimise* en pti pe lo nivo lo en pti pe bann problem lasante.

Be selman oparavan mon konnen poudir ti annan en unit dan lanvironnman, ki zot, zot ti pe sirvey en pti pe lo nivo sa bout - mon kapab dir - se ki lo sa bout lo kote lanvironnman. Parey si demen i annan delwil ki'n ganny diverse dan lanmer. Oubyen okenn lezot keksoz ankor, ki sa i kapab annan en lenpak lo nou.

Mr Speaker mwan, mon pou donn mon sipor sa Mosyon anmennen par Onorab William. Akoz i annan son merit la deor. E nou osi koman en pep nou bezwen toultan pe reste azour, avek bann keksoz ki pe pase otour nou.

Ki sa osi nou demen nou osi ava war nou, kot nou konnen poudir koman en pti nasyon, nou konnen kote nou été, kote nou *stand*. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Roucou. Aprezan, mon pas laparol avek Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. E bonzour tou koleg Onorab. E bonzour tou dimoun ki pe ekout nou. Mr Speaker, premyerman ler mon komanse ozordi bomaten, mon bezwen eksprim serten konsern lo mon par.

Akoz mon pe sey ganny en konpran ki egzaktaman, ki Lotorite konsernen in vin prezante ek Lasanble Nasyonal.

Akoz i paret probableman sa prezantasyon in kree pa mal konfizyon, *as to* ki nou pe fer egzaktaman ozordi bomaten. E pou mwan, mon war sa i en gro konsern. E si sa i leka, mon krwar lotorite konsernen i ti'n merit fer en meyer travay pou li fer en prezantasyon avek Komite ki'n regard sa Konvansyon.

Ki pli relevan avek lenportans e kisisa sa Konvansyon egzaktaman. Premyerman Mr Speaker, mon pe ganny kontak atraver mon

telefonn la, avek plizyer dimoun ki bann maren ki dan sa domenn. Premye keksoz ki nou konnen, i se ki sa Konvansyon ti ganny sinyen an Lonn an 2001. E ler nou regard dan *Annex* sa Konvansyon, i kler ki poudir i annan de konponan sa Konvansyon, premyerman.

Enn son Konvansyon sete son sinyen li menm, ki ti aplik pou tou bato. E son *effective date* sete le 01 Zanvyè 2003. *Ok* e sa i ti koz lo bann *compound* ki Onorab Woodcock in koz lo la, ki'n fini ganny *ban* dan tou *anti-fouling* sistenm, dan tou bann lapentir ki ganny fer pou *anti-fouling*.

Son dezyenm konponan ti konsern bann sa ki zot apel bann *biocides*, ki annan en lenpak advers lo lanvironnman. E li Konvansyon ti vin anfers an relasyon avek li le 01 Zanvyè 2008.

E mon leksperyans ki mon'n gannyen dan Lasanble, tou bann Konvansyon *IMO* ki manner i fonksyonnen se ki, *whether* ou *accede or* ou siny li, *once* i vin anfers ou zis *comply* ek li.

Ou pa bezwen ki menm ou sinyen pa bezwen ki menm ou *accede once* i vin anfers ou bezwen *comply*. Akoz *it means* ki tou bato ki pe sorti dan en por dan en pei pou al dan en lot

por, i bezwen *compliant* ek sa Konvansyon, *no matter what*.

E Sesel i *compliant* ek sa Konvansyon depi 2008. Rezon pou sa i akoz i annan plizyer bato ki *carry* paviyon Sesel, sa ki nou apel *as a flag state*.

Par egzanp, nou annan bann *tankers*, mon konnen pa tou ki anrezistre isi, me i annan ki anrezistre isi. Ou annan bann lezot bato ki nou ki fer *flag state control* lo zot e *once* zot anba la, zot in deza fini ganny kouver anba sa Konvansyon.

Dezyenm keksoz ki nou konnen, i se ki an '95 ti annan en *Indian Ocean Memorandum Of Understanding* ki ti ganny sinyen par tou bann pei Losean Endyen. Kot zot egzers *exercise* sa ki zot apel *Port State Control*.

Savedir tou bato ki antre dan por Sesel, i bezwen *compliant* avek tou bann Konvansyon *IMO* an aplikasyon.

E pli bann Konvansyon i vin an aplikasyon, tou bann pei ki form par sa group, i bezwen fer sir sa bann bato i *compliant* ek sa. E lekel sa Konvansyon ? I annan *Load Lines*; i annan *Pollution from Ships, Safety of Life at Sea, Preventing Collusions at Sea*.

E enn parmi lezot i annan sa enn ki konsern zisteman *Control of Harmful Anti-Fouling*

System. So se sa ki mon pe demande, ki kalite ki prezantasyon ki nou'n gannyen, akoz Sesel i deza *compliant* avek sa Konvansyon. E nou deza pe bezwen aplik li, akoz nou annan bato ki annan nou paviyon.

Me en lot konfizyon ki mon war in antre - e mon apresye ki bann Manm in koz lo la ; in koz lo bann peser. Sa Konvansyon napa nanryen pou fer ek bann peser dan distrik.

Akoz *already* par lefe ki sa lapentir in fini ganny *ban*, tou lapentir *dorénavant* ki ou pou al aste pou fer *anti-fouling* avek, in fini *comply* avek sa norm enternasyonal, ki fer ki i nepli annan en lenpak lo lanvironnman.

Alors pou mwan ankor enn fwa sa i *raise* serten konsern lo kalite lenformasyon ki nou'n gannyen sorti kot lotorite konsernen. En lot pwenn enportan e ki mon bezwen kosyonn bann Manm Lasanble, se ki ler nou koz lo bann bato lapes, e lenpak bann bato lapes, lo pwason, nou bezwen *careful*.

Akoz sa ki pe afekte pwason lo nou lakot, sa bann gro bato ki nou pe koz lo la pa vin lapes o bor lakot li. Nou bezwen realis e koman Seselwa aksepte poudir sa ki pe afekte pwason o bor nou lakot se lefe

ki nou pe *overfish* o bor nou lakot!

Lakantite kazyè ki nou mete o bor bann resif, kot nou dir nou al fer plonze se sa ki pou detri lakantite pwason ki ou annan.

Si ou napa regilasyon pou kontrol grander, groser pwason ki ou tyonbo otour lakot e oule tyonbo tou kalite pwason, ou pa oule fer en *Catch and Release Policy*, byensir pwason otour lakot, ler ou annan en pti laliny ou pa pou gannyen.

E se sa problemn ki nou annan se ki nou - mon pa konnen ki mannyer nou'n *end up mix* sa de size ki'n fer mon en pti pe konsernen.

En lot pwen ki nou bezwen, nou bezwen konpran, se ki ozordi lamazorite *small boat owner* ki pa kapab *afford* pou met zot bato kot enn bann *shipyard* isi, i pran zot bato i met en landrwa kot i sek e zot al anba la zot grat graban. E lefe ki sa bann lapentir ki zot pe servi, i deza napa lenpak lo lanvironnman, i pa sipoze annan en problemn.

Me si i annan en problemn, alors mon konsernen ki pe arive ek lotorite konsernen, pou li fer *enforcement* sa Konvansyon si sa lenformasyon ki'n ganny pase ek Lasanble.

So pou mwan i *raise* en konsern mazer, akoz sa ki mon pe war se ki i pa Konvansyon ki en problemn. Me i plito kapasite *enforcement* ki lotorite i annan, ki prezan nou pa pe ganny *the correct information as to kwa* ki pe pase!

Par egzanp si ou demann mwan Mr Speaker, lekel ki en pli gro problemn pou nou mon poudir ou sa size *ballast water*, pou mwan i en pli gro problemn pou Sesel. Akoz ? Akoz ler en bato i pran son delo sal, e i zet dan nou lanmer e ou pa konnen kot i pe zete, se sa ki detri ou lespes maren; se sa ki afekte ou lespes maren.

E sa ki mwan, mon krwar pe arive e mon konvenki mon pa krwar Lotorite konsernen i annan sa kapasite, pou li kapab fer sa *policy* ki nesese pou li kapab *deal* ek sa.

En lot pwen ki fer mon konsernen *about* lenformasyon ki nou'n gannyen, par egzanp sa Konvansyon i fer kler poudir, si nou regard son Lartik 3 si mon pa tronpe Mr Speaker.

I dir ou lekel bann bato ki ganny *exempt from* sa Konvansyon. E parmi sa bann bato ki ganny *exempt*, i dir ou sa Konvansyon pa *apply to military war ships* - bann bato lager, bann bato militer, oubyen

bann bato Gouvernman, ki napa en fonksyon komersyal.

So eski se sa lenformasyon ki nou'n ganny *conveyed*, ki aplik pou tou bato? Ou konnen nou, nou bezwen *careful*, akoz ler nou dir poudir pwason ki nou pe manze i kapab koz kanser.

I annan dimoun plizyer dimoun i ekout Lasanble la deor. E dimoun ki pe ekout Lasanble pou komans - mwan si mon ti en lotorite etranze e mon pran deba ki pase dan Lasanble Nasyonal Sesel koman en deba enportan, mon ti pou byensir ekri en *brief* e donn mon sef e dir li be Sesel pe koze pe dir poudir bann pwason o bor lakot, i kapab koz tel maladi, tel keksoz.

Be kan i pa leka ! So nou bezwen fer sir kwa ki nou dir. Nou deza annan en problemm avek Linyon Eropeen an se ki konsern merkir ek *cadmium* dan nou *swordfish*.

E nou'n lager pandan plizyer lannen; *swordfish* ki ganny *tyonbo La Reunion* ki menm parey ek pou nou i kapab akse marse Eropeen e pou nou pa ti kapab akse zot marse. E nou bezwen *wonder* ki problemm ki ti annan.

So nou bezwen *careful* kwa ki nou dir, *because it's important* pou la deor pou nou

fer sir nou pe donn *the correct information*.

Mr Speaker, si ou fer zis en pti resers par egzanp ; enn bann biznes isi ki ofer sa servis, en *naval service* si ou al lo son *website*, ou pou war poudir i eksplik ou ki mannyer i regard e *apply anti-fouling* e lefe ki i *crucial to boats*.

Me pli enportan, pli ba i dir ou, ki mannyer i rod bann ki *the most environmentally friendly*. Savedir sa, sa in fini antre dan lespri bann dimoun, ki *provide* sa servis. Akoz zot bezwen si zot pou *provide* sa servis pou en bato ki pou tonm anba Konvansyon, i annan sa sertifika ki sa bato i bezwen annan.

En bato pa kapab vin Sesel, si i napa sa sertifika ki in *comply* avek sa Konvansyon. E sa Konvansyon i anfors depi 2008 ; savedir i a fer 15an ki sa Konvansyon i an aplikasyon ozordi. Sa ki mon pe mazine lotorite i anvizaze fer, se anmenn en domestikasyon atraver en Lalwa lokal, pou li met sa Konvansyon an pratik dan serten fason.

Oubyen, i le montre poudir ki in fini met tou sa bann Konvansyon ki i sipoze fer li koman en *port state exercise* kontrol e proibisyon dan en

fason ki i montre poudir i *compliant* ek tou keksoz.

So pou mwan i ti annan serten keksoz ki nou ti devret pe adrese. E mwan sa ki mon devret - ki mon santi nou devret pe adrese koman Lasanble, se kapasite pou nou fer *enforcement* lo sa bann keksoz ki vin dan sa Konvansyon.

Mon a donn ou en legzanp Mr Speaker. Mwan, mon'n deza ganny en konplent sorti kot bann peser, ki war en bato *reefer* pe bril salte dan en barik. Apre i pran sa lasann i zet dan delo, ki i pa devret fer. Be ou *call SMSA* personn pa kapab dir ou ki...

Mon pa pe blanm personn, be mon pe dir *that's the problem that we have. The problem that we have* se en problem pou fer *enforcement* ! Admeton e i byen ki nou'n met bann peser *on board*.

Akoz se bann peser ki war sa bann gro bato ler i pe antre dan en *shipping lane* kot zot pase. Se bann peser ki pou war si sa bato pe zet son *ballast water*. Se bann peser ki pou war si i pe zet salte dan delo.

Se e ler bann peser pou war sa, zot pou *obviously* annan en landrwa kot zot kapab kontakte e dir zot fer tel keksoz, pe fer tel fason. Sa ki nou, nou

bezwen mazine koman en pei. E i enportan nou met sa an tet.

Mwan, mon an dimoun - mwan personnelman mon kontan lapès. Si i annan en keksoz ki mon pastan prefere, se lapès. Me i annan en keksoz ki mon realize osi, plis *input* ki nou mete pou al lapès, plis bato ki al lapès, *it means* plis pwason ki nou tire dan nou delo.

E inevitableman i pou annan en problem lo nou stok pwason *going forward*. *Whether* i pou ariv dan 5an, *whether* i pou ariv dan 10an *already* selman nou pe komans war serten lenpak lo bann lakot, e sa i normal.

Ou espekte, akoz popilasyon pe grandi, demann pe grandi so en lendistri ki grandi so ou war poudir i annan sa. Be ler i pou annan sa, nou pou bezwen regarde ki mannyer nou *exercise* bann kontrol, ki nou bezwen *exercise*, pou protez nou lapès.

E ler mon pe dir sa Mr Speaker, akoz nou pe reflekte lo Mahe ; i fasil pou nou reflekte lo Mahe, akoz nou tou... Be nou kapab osi reflekte lo nou bann zil kot nou konnen poudir i annan bokou *poaching* ki arive.

Kot bokou *illegal fishing* pe arive; kot bann bato pe antre pe pran nou resours pe sorti

avek. E sa bann zil zot sipoze akt koman bann, koman bann *breathing area*, bann *breathing* bann ekosistenm, ki sipoze pe ede pou *replenish* stok pwason dan nou zone eksklizif ekonomik.

E sa ki enportan prezan ladan se *enforcement*, pou nou kapab *enforce* bann keksoz ki nou bezwen fer.

So alors Mr Speaker, mon krwar ki nou pou napa okenn kontansyon otour sa Konvansyon. E pou napa okenn kontansyon otour son aksesyon ki nou pe fer ozordi.

Akoz sa ki enteresan, se ki *IMO* li i annan en striktir enteresan ki mannyer i fer son bann Konvansyon li. *Once* serten *state parties* in fini sinyen i met anfers, *whether* ou sinyen *or not* pa en problem.

Me sa ki i donn ou, i donn ou posibilite osi avan ki ou sinyen pou fer en lobzeksyon. E mannyer mon war, sa Konvansyon person pa'n fer obzeksyon la avek. Akoz tou dimoun in realize poudir son lenpak environnemental ki sa ki ti pe koze, pou ekosistenm maren, ti tro prononse, ler sa bann kemikal ti pe al dan delo, sa letan ki nou ti pe servi sa bann lapentir.

Me, toultan nou aprann en keksoz Mr Speaker, e nou

aprann en keksoz pli tar kot nou dir be, mwan, mon dir be granmersi nou pa'n fer en *dry dock* Sesel 20an pase. Mon dir akoz si 20an nou ti annan tou sa problem, avek sa bann kalite lapentir e nou ti annan en *dry dock* e nou ti pe fer sa zis lo en baz endistriyel, lo en baz *heavily commercial*.

Nou kapab mazin lenpak ki nou ti pou kree lo nou lanvironnman. Akoz sa Konvansyon ti vin an plas an 2008. So nou, nou bezwen konnen ki mannyer koman en pei, kwa ki bann lenvestisman ki nou bezwen fer ki pou annan en lavantaz pou nou lo *going forward*.

Me osi pou nou *match* bann *trend* proteksyon lanvironnman ki vin avek sa bann keksoz ki nou bezwen fer. Sa ki mon bezwen demande ki Gouvernman i fer, se ki ler nou pe regarde ozordi demann an se ki konsern trafik maritim pe kontinyen ogmante.

E Sesel i pa en leksepsyon akoz i annan bato ki *call* dan nou por, e pou nou, nou konnen poudir dinamik nou por ki mannyer i marse se ki, atraver *IOT* en kantite bato i bezwen vin isi pou tir bann *can* isi pou anmenn deor.

Sa ki nou, nou bezwen fer, se fer sir poudir *within* sa

prosesis sa *overreliance* ki nou annan lo sa *one area*, i pa vin en problem pou nou dan lonterm si nou *end up* annan en mon pa konnen - en fot ki arive. E *canning factory* Mahe, i aret fonksyonnen dan 6 mwan nou pou dan problem.

Nou pou dan problem, akoz ler ou koz ek tou bann *expert* i dir ou sa i en *one of the main areas of zot traffic*, se sa. Akoz i pa rantab dapre bann *expert* ki poudir ou poudir en bato pou vin isi pou anmenn 2 *container*, 3 *container* marsandiz oubyen en keksoz.

So i annan tou en seri - seri size ki etournen otour sa, me pli enportan antour sa bann size se sa bann size *enforcement*.

An konklizyon Mr Speaker sa ki nou, nou espekte koman Lasanble Nasyonal *going forward*, se ki nou ti a kontan war bann lotorite konsernen ler zot vin avek sa bann Konvansyon, nou ganny zot *rollout plan* ki zot annan *internally*, lo kwa ki zot pe al fer an relasyon avek sa Konvansyon ki Lasanble pe donn Gouvernman permisyon, pou al fer *accession* avek.

Akoz nou fer de louvraz. Nou donn Gouvernman permisyon pou sinyen e fer re ratifye. E nou donn

Gouvernman permisyon pou *accede*.

I bezwen kapab dir nou ki bann mezir ki pe met an plas pou al fer sa aksesyon, fonksyonnen. Ki striktir in met an plas *internally*. Akoz apre nou, nou pe vot en keksoz *blindly*. *And then going forward 10 years*, en lot Lasanble poudir be i ti *accede* sa letan *and then* nanryen pa'n ganny fer.

Nou sanse dan sa ka sa enn akoz son natir son fonksyon, sa bann bato i bezwen - dimoun ki annan larzan, i annan bato, i bezwen fer son bato bouze komersyalman pou fer sa bann keksoz. Sa i bann keksoz ki pou vin natirel avek so sa i enportan.

En dezyenm keksoz Mr Speaker, e mwan, mon toultan koz lo la e plizyer dimoun in koz lo la. Enn bann pli gran risk pou nou domenn maritim - i pa sa bann domenn bato, akoz zot, zot *level of compliance* i *very high*.

Enn nou pli gran risk se sa bann *super yacht* ki pas atraver plizyer lanmer. E sa ki zot anmenn anba sa bann bato, pou mwan sa ki konsern mwan. Ou pou annan bann *microorganisms* - bann lorganizm ki *end up* vin dan nou

delo, ki annan en lenpak lo nou lanvironnman.

E *as it stands* ozordi, mon pa krwar nou dan en pozisyon pou nou *police* parey nou kapab *police* sa bann bato. Petet ou dan en pwennvi Imigrasyon, lo en pwennvi *compliance* lasante sa nou kapab fer. Akoz lontan nou pe *deal* avek sa kalite biznes.

Me an se ki konsern *enforcement* lo son *structural capacity*, mon krwar nou annan en konsern e se sa ki nou bezwen adrese. Akoz pou mwan danze lanvironnmantal pou vin atraver sa.

Akoz ler in pas dan lanmer *Méditerrané* kot in anmas ou pa konnen kwa, i *end up* vin Sesel apre, ou pa konnen kwa ki'n vin avek. E sa i antre dan nou ekosistenm - i sanz nou ekosistenm e se sa ki annan en lenpak lo lanvironnman *at the end of the day*. So tousala i bann keksoz ki nou bezwen fer.

Apre dezyenmman dernyerman se ki ou pa kapab annan bato, ki pe *call* dan por Sesel, me ki pa pe antre dan por avan i al *anchor* dan en labe. E mwan, mon annan konsern ki annan bato ki pe fer sa konmela.

E mon pa pe koz bann gro bato komersyal, byensir, akoz sa i annan en striktir. Me nou

pe koz bann bato plito plezansye ki gro - *still* bann gro bato.

E si par egzanp i pe *anchor* dan labe Beau Vallon, si i pe *anchor* dan okenn labe, pou mwan sa i en konsern pou mwan. E i pa paret i annan ase *policing* kot par egzanp kote zot annan bann *anchor spots*, kote zot pou larg zot lank.

Ennler ou war lank i ganny large tro pre avek en ban resif, e sa lank ler i desann i kas sa koray. Byensir i annan bann Kaptenn lo bann bato, sirtou bann *skipper* Seselwa ki konn sa tre byen e zot fer zot louvraz fantastik.

Me souvandfwa ler ou war en bato i *end up* lo en resif, *chances are* 5 fwa dan 6 kot en bato i *end up* lo en resif, i en Kaptenn etranze ki'n war bato en *skipper* etranze ki lo sa bato e pa en *skipper* Seselwa.

So tousala i bann keksoz pou nou ki nou bezwen met an, met an, met an perspektiv, lo en kapasite *enforcement* e non pa lo en kapasite zis nou ratifye bann dokiman.

E apre nou koz lo la *and then* nou pa pe war gran lenpak lo kote son *enforcement*. Tandis ki pou sa enn parey mon'n dir son *compliance level* i *very high*, so dimoun i bezwen *comply* avek.

So mwan, mon pou siport sa aksesyon ki nou pe fer ozordi. E mon donn mon *commitment* ki okenn aksesyon ki annan pou fer ek protez lanvironnman; ki annan pou fer ek protez lendistri lapes, i bann keksoz ki mon pou siporte, *as long* ki i anmenn en benefis pa zis pou lanvironnman.

Me pou nou pep ki *rely* en kantite lo sa lendistri. Mersi Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab. Aprezan, mon pou envit dernyen entervenans ki'n endike ki i oule koze lo sa size. Onorab Arissol avan ki loter Mosyon pou fer son *Right of Reply*.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Bonzour ankor enn fwa tou dimoun ki pe ekoute. Mr Speaker, letan mon komanse mon ti a voudre *welcome* Isabelle Hoareau en zabitan Bel Ombre, ansanm avek son lekip ki ti dan Galeri bomaten.

Parske parey zot tou zot konnen demen i le 12 Oktob e le 12 Oktob i pou *World Sight Day*. E Madanm Isabelle Hoareau en zabitan Bel Ombre, li i *Chair* sa Lasosyasyon ki apel *Seychelles Association of the Blind and Visually Impaired*.

So mon ti a kontan ankor enn fwa *welcome* zot, kot Lasanble Nasyonal. E zot letour mon krwar i kontinyen ziska en pti pe taler e swet zot bon zournen demen pou zot lazournen *World Sight Day* ki tonm le 12 Oktob.

Dezyenmman, mon ti a kontan prezant mon sener kondoleans avek Onorab Andy Labonte. Andy Labonte i enn mon Manm dan mon *Caucus* e bomaten in perdi enn son tantin Diana Moumou.

En madanm - en zabitan dan distrik Bel Ombre. Mon ti a kontan profite prezant Onorab Andy Labonte avek lafanmir Tirant dan distrik Bel Ombre, nou sener kondoleans e senpati avek tou lafanmir an relasyon avek zot pert Mr Speaker.

Trwazyenmman, mon ti a kontan letan Onorab Regina Esparon bomaten in komans lazournen avek ozordi Lazournen bann Zenn Fiy, ki'n dir en pti parol lo la. Mon osi mon ti a kontan swet tou nou bann zenn fiy Sesel; dan distrik Bel Ombre mon annan en kantite bann zenn fiy.

Bann zenn fiy an zeneral nou swet zot en bon lazournen, e nou swete ki zot grandi pou vin bann dimoun pozitiv dan

lasosyete, ki zot kontinyen fer nou fyer koman bann zenn fiy.

Me selman an menm tan letan mon lo bann zenn fiy Mr Speaker, kot nou donn tou latansyon lo bann zenn fiy, zis parey yer nou ti pe donn latansyon lo sa Konvansyon *in regards to domestic workers* ki nou'n koz lo la.

Ki an relasyon avek bokou bann zenn fiy bann madanm ki fer sa travay. Mon ti a kontan osi dir poudir letan nou koz osi zis lo bann zenn fiy, nou pe lager kont tou bann diskriminasyon kont bann zenn fiy.

I annan osi plizyer diskriminasyon kont bann zenn garson, e bann garson an zeneral ki mon krwar i ava nou ava rod en letan pou nou adres sa bann size.

Mon a donn zis en senp legzanp pou konnen kwa ki mon pe koz lo la. Ozordi ler nou pe met lanfaz lo bann zenn fiy protez zot rod tou bon lentansyon pou zot, ozordi tou nou bann zenn fiy i kapab antre dan lekol leta avek zot gran *cheveux*, fannen, anmare, katoupet penny mannyer zot anvi zot oule.

Me nou bann zenn garson zot ganny diskriminen, an relasyon avek zot seve, parske nou bann zenn garson i ganny

dir ki mannyer zot koup zot seve, ki oter masin zot pou servi, ki mannyer zot pou fer li, konpare avek bann zenn fiy.

So se sa ki mon pe dir poudir, nou pou bezwen annan en deba firamezir, an relasyon avek bann diskriminasyon ki arive kont bann garson; bann zenn garson an menm tan letan nou pe siport tou nou bann zenn fiy ki ozordi i zot lazournen.

Mr Speaker, mon krwar sa de Mosyon ki Onorab William in anmennen yer ek ozordi e ki tou bann Manm in koz lo la. Mon krwar i fer in anmenn en kantite in donn bokou latansyon, parske letan mon ti pe koz avek bann dimoun deor Isabelle Hoareau spesifikman, in dir ek mwan poudir sa enn nou pe koz lo la an relasyon avek *Control of Harmful Anti-Fouling System lo Ship* in enteres li.

Parske letan i tann *ships*, i tann lanmer, sel keksoz ki i mazine se lanvironnman ; protez lanvironnman parey tou bann Manm in koz lo la bomaten.

Yer nou ti pe koz an relasyon ek *Domestic Workers Convention* plizoumwenn bann zenn fiy, bann madanm, letan nou'n koz lo la mon krwar i enportan pou eksplik bann

dimoun an relasyon avek sa Konvansyon yer.

I pa vedir letan nou'n siport sa Mosyon anmennen par Onorab William, sa i vedir ki la prezan ki nou'n fer loportinite pou tou nenport ki nasyonalitye i vin travay koman *domestic worker* dan nou pei. Non. Nou ti pe ratifye sa Konvansyon senpleman parske, nou annan bann Seselwa ki sorti dan nou pei ki al fer travay koman *domestic workers* dan lezot pei. E nou, nou bezwen osi protez bann ki vin travay dan nou pei, an relasyon avek sa travay ki zot fer.

Ozordi in enteresan, in en size enteresan an relasyon avek *anti-fouling* sistenm lo bann bato plizyer lopinyon in ganny donnen an relasyon avek sa.

E en kantite keksoz in ganny dir Mr Speaker, e parey ou menm ou'n dir annou pa repet tou bann keksoz. Selman mon krwar i enportan letan nou'n koz lo la, pou, pou adres plizyer bann size ki'n leve.

Par egzanp letan mon'n tann plizyer bann Manm an relasyon avek sa Konvansyon li menm li.

Parey nou'n ganny dir, i en keksoz ki'n la pou en pe letan, me sa pwen enportan ki mon anvi koz lo la - an relasyon avek sa enn yer, avek sa enn ozordi -

parey Onorab Pillay in fer resorti se lekel ki *monitor enforcement* an relasyon avek sa de Konvansyon?

Letan nou fini pas li ozordi, ki arive? Kote i ale? Lekel ki *monitor* pou asire poudir wi i pe ganny fer byen, i pe ganny pratike byen, zis parey sa enn yer pou *Domestic Workers Convention*. Be selman letan nou'n koz lo la - parey letan Onorab Pillay in dir poudir i annan en konfizyon an relasyon avek sa ki nou pe koze avek sa ki in pase - be mwan, mon krwar mon pran li dan en lot fason pozitiv.

Parske ou konnen letan nou pe koz lo lanmer. E Onorab Pillay in fer sa byen, li koman en dimoun ki kontan lapas parey in dir nou.

Letan i konsern lanmer tou dimoun i eksite, e nou tou nou vin emosyonnel parske nou pe mazin lanvironnman.

Par egzanp letan mon'n tann Onorab Woodcock koz an relasyon avek bann bato par egzanp, letan zot pou tir graban mont anler lo - pou mont ater parey nou dir, senpleman pou zot grate pou zot kapab repar zot bato, kekyon ki li in demande se kote i ale tou sa bann restan? Eski i al dan lanmer, oubyen i annan rezyon spesifik ?

Letan mon'n tann Onorab Loizeau, bann letan ki li i ti en Doker dan son bann letan zenn tan - i ti koz an relasyon avek - wi Onorab Loizeau in fer doker pou en bon pe lannen - e in eksprim sa dan Lasanble Nasyonal, e ozordi i en Manm Lasanble Nasyonal.

Parey nou tou ki dan Lasanble, i vedit nou sorti lwen. I pa ki nou'n ne pou vin bann Manm Lasanble.

Nou tou nou'n pas atraver diferan parkour dan nou lavi. Nou tou nou'n *end up* dan diferan fason. E de plis ozordi Onorab Loizeau i en Manm Elekte - 3 manda pou distrik Bel Air.

Me par kont in osi en doker dan son parkour koman en zenn garson dan distrik Bel Air. E li in koz an relasyon avek lasomir, me plizyer dimoun i konn lasomir dan en lot fason, parey bann peser i konn li dan en lot fason.

Be li sa letan koman doker zot ti pe asosye lasomir avek sa delo sal, ki ton in reste ladan pou plizyer letan avek son disel. Li keston ki i ti pe demande se, kote i ale? Kote zot large sa delo sal, ki zot sa letan koman bann doker zot ti apel li lasomir. So tousala ti an relasyon.

Letan mon'n tann Onorab Rocky Uranie par egzamp, letan

in dir in vini, Gouvernman in dir poudir letan i pe koz lanmer, konservasyon lanatir delo sale, li i toultan pare pou donn en sipor.

Parske mon konnen koman La Digue, zot antoure avek delo sale zis parey nou menm lo Mahe. E Onorab Pillay osi in fer byen sa pwen, letan in prezant konsern an relasyon avek bann bato par egzamp.

Kote zot larg zot lank, sirtou letan zot vin en pti pe anndan dan labe Beau Vallon, dan labe Bel Ombre, dan lezot labe ki nou annan atraver Mahe. So kote zot fer sa?

E pou tousala i bann rezon aköz sa bann size i monte, e bann Manm sakenn in eksprim zot dan sa fason. Parske letan nou pe koz bann gro bato ki antre kot nou - mon'n tann *ballast water* en keksoz ki ti pase dan 6enm Lasanble si mon pa tronpe.

Tousala i bann konsern ki nou koman en pti pei nou santi nou konsernen avek, parske souvandfwa se nou koman en pti pei ki ganny afekte avek tou sa bann keksoz ki pase.

Be letan nou koz letan nou pe koz lanmer, otomatikman okenn Manm Lasanble ki annan Peser artizannal dan son distrik - a i santi li konsernen, alor i fer en mansyon pou son

peser. Parske Onorab Regina ki pa kapab la o bor mon pou rezon lot travay ki i pe fer ek SADC i zisteman isi kot Lasanble Nasyonal.

Letan mon koz ek li avek graban, i dir mwan deswit wi, bann peser artizanal, i annan sa moman letan ki zot bezwen met zot bato ater, pou fer grate. Parske sa i annan pou fer ek zot lasirans, ek zot *licence* ki bezwen ganny renouvle.

So deza letan ou pe koz lanmer, ou pe koz bato, ou pe koz graban, ou pe koz *anti-fouling*, tou dimoun ki annan lakot, tou dimoun ki annan peser dan son distrik, zot pans tou sa group dimoun.

Menm si i pa neseserman i konsern zot direkteman; me letan i konsern lanmer i enplik en pe nou tou.

So mon krwar deba in deroul ase byen Mr Speaker, e pei pe progrese. Pei pe transformen. Ozordi nou pe koz an relasyon avek *anti-fouling* sistenm. Ki kalite lapentir nou pe servi pou bann bato. Ti annan en lepok nou ti pe koz kalite gas ki antre dan pei, an relasyon avek *air conditioning*, pou *deep*, pou nou *fridge*.

Ozordi i annan serten kalite gas ki'n ganny tire lo lalis, ki ou pa kapab antre avek dan

pei. Ozordi nou pe koz kalite manze ki antre dan pei, an relasyon avek bann *labelling*. Son *expiry date* nou pe ganny dir fer sir nou lir, nou tyeke, nou balanse avek kalite keksoz ki nou annan ladan ki nou konsonmen.

So mon krwar tousala i bann transformasyon, evolision ki nou pe pas atraver. E i lafason ki pei i bouze pou al pli devan.

So mon krwar an relasyon avek sa ratifikasyon Mr Speaker, sa Konvansyon Enternasyonal e mon krwar sa 2 zour nou'n fer zistis koman en Lasanble.

Parske nou'n tonm dakor lo en keksoz an komen e sa se e sirtou pou sa enn dezyenm ozordi se, se nou lanvironnman, nou delo sale. Ki kapab annan en lenpak lo sa ki nou, nou konsonmen koman bann konsonmater ki ater.

Parske nou, nou antoure ek lanmer, se pou sa rezon ki bann Manm in koz an relasyon avek kalite manze ki nou bann pwason i manze. I annan bann ki'n al en pe pli teknik, ki'n mansyonn kalite kemikal an relasyon avek kwa ki i annan ozordi dan nou lanmer, dan nou bann koray ki nou pwason i konsonmen.

Apré nou i reflekte lo nou koman bann konsonmater parske nou, nou en nasyon ki konsonm bokou nou pwason, konpare avek lavyann e tousala tou sa bann pwen in monte Mr Speaker, mon mazineen parske i annan pou fer ek delo sale ki nou pe koz ki nou antoure avek.

E ki letan nou pe koz *Control of Harmful Anti-Fouling System on Ships* e tousala in konsern en pe tou bann Manm lo tou lede kote latab. E mwan, mon ti a kontan aport mon sipor pou sa enn, zisteman parey mon'n aport mon sipor pou *domestic workers* yer.

E mon ti a kontan osi lo mon kote, felisit tou bann Manm ki'n fer en pti zefor pou nou kapab dir en keksoz, an relasyon avek sa Konvansyon. E pou asire ki nou kontinyen fer bann resers. Nou kontinyen fer bann resers, lo tou size, lo tou bann size ki konsern nou.

Lo tou size ki konsern Konvansyon pou nou kit zour avek, kit nou azour parey Onorab Pillay in dir ek nou, pou kit nou azour pou nou konnen kan i ti ganny ratifye, kwa ki nou pe fer ek sa enn ozordi. Kan sa enn ki ti ganny sinyen, e ki bann, ki bann evantyalite ki i annan e ki bann konsekans ki i vin avek.

E le pwen enportan ki mwan, mon ti a kontan fer se mon demann Onorab William, letan i a fer son lentervansyon pou li dir ek nou, si an relasyon avek *anti-fouling enforcement and monitoring* an relasyon avek bann Konvansyon ki nou pase, kote i ale apre letan nou ratifye.

Kote i ale letan tou bann sinyatir in ganny met lo la, ki arive avek. E si i annan en keksoz ki IAC koman sa Komite ki nou annan dan Lasanble Nasyonal, a lavenir kekfwa i ava annan en rapor ki kapab ganny fer pou swiv, poudir be pandan peryod 5an, la i la bann Konvansyon ki nou'n sinyen; la, la kwa ki nou'n ratifye, e la, la kwa ki pe ganny fer.

So tousala i bann travay ki nou, nou bezwen fer koman Lasanble Nasyonal, pou ki nou dimoun ki pe ekout nou deor zot konpran e zot konnen, egzaktaman kwa ki nou, nou pe fer e sa swivi e sa kontinite.

Parey Onorab Pillay in fer mansyon, pou ki letan lot Lasanble i vini, nou, nou'n ale me zot kapab annan en keksoz pou zot pase e regarde. Mon ava aret la Mr Speaker e mon ava dir tou dimoun mersi bokou pou donn mwan latansyon.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Loze.

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker zis en leklersisman pou ed travay Lasanble. Sa mo *saumure the french word saumure* i vedir delo disel. *The word saumure itself it means brine, "brine is water heavily impregnated with salt."* So Onorab ti korek li dan sa ki in dir.

MR DEPUTY SPEAKER

Wi, parske laplipar sa bann *thonier* i Franse dayer, non? Tre byen pou sa leklersisman. Alor ou *timing* i bon Onorab Arissol ou'n anmenn nou zis midi moman pou *summing up*.

Mon envit loter Mosyon Onorab William.

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, an premye lye mon ti a kontan remersi tou bann Manm lo tou lede kote latab ki'n koz lo sa Mosyon, pou ratifikasyon sa Konvansyon lo *anti-fouling* sistenm.

Mr Speaker, sa ki enteresan pou mwan se ki tou Manm ki'n koze, in abord bann diferan size ki menm si i direk ouswa endirekteman tou size konsernan ratifikasyon. Me nou pe edik pep Seselwa deor

la ; sansibiliz zot lo bann lenformasyon ki pe petet zot pa ti mazinan dan zot lespri, ki realite i koumsa.

Alor mon le felisit tou Manm ki'n koze, e pou bann kontribisyon ki zot in fer.

Mr Speaker, Onorab *Chief Whip* in demann mon pou eklersi en pti pe lo letan ki Konvansyon i ganny ratifye, i ganny sinyen, i ganny depoze kot *UN* laba. Me koman Komite *IAC*, ki nou pe fer la se ki, nou'n adopte sa fason travay, kot nou pe demann avek bann lazans ki vin devan pou prezant bann Konvansyon, lo Komite pou donn nou en plandaksyon, apre ki nou'n fer sa ratifikasyon.

Mr Speaker, sel fason pou nou sivre e *monitor* travay Gouvernman letan ki ratifikasyon in ganny fer par Lasanble Nasyonal, se Egzekitiv i bezwen soumet en plandaksyon avek nou pou nou kapab regarde.

Pa bliye ki se nou ki vot Bidze, pou nou war kwa ki zot pe vremen enplimante dan sa plandaksyon. So mon santi ki sa i ava en fason pou Lasanble Nasyonal, kapab fer en swivi.

An menm tan osi, nou annan Komite *COGA* - nou annan Komite *FPAC* ki ansanm avek Komite *IAC* zot pou

kordinnen pou zwe en pe sa rol *oversight*.

Mr Speaker mwan, mon ti a kontan met lanfaz, ki par lefe ki nou rekonnèt koman en pei ki nou napa bokou resours, evidaman sa travay sirveyans i pou toultan - i pou touzour en defi pou nenport pti pei.

Alor mwan, mon pe met lanfaz ki Gouvernman, Lasanble Nasyonal sosyete sivil e piblik an zeneral, ki al reprezant Sesel deor dan lo diferan platform - be *it* sou rezyonal, rezyonal oubyen enternasyonal, nou *lobby* fortman e kontinyen met devan nou konsern.

Ki sa bann gran pei devlope, zot osi pran konsyan ki se zot ki responsab pou mazorite bann gran polisyon. E ki ed nou avek kapasite *building*, ensi ki *training* e resours, e lekipman pou nou kapab fer sa bann sirveyans, an menm tan antre an bann lalyans ek sa bann pei devlope, pou ed nou kapab fer pli meyer sirveyans nou lanvironnman maritim.

Mr Speaker, mon swete osi ki, letan ki Lazans konsernen i konsider met nouvo Lalwa ouswa amann Lalwa, ki i ava annan en konsiltasyon ase konpreansiv, enklisiv avek tou bann akter kle

dan sosyete, kot tou bann konsern ava ganny met devan.

Ki letan Lalwa i a vin anfors tou dimoun i ava santi li *on board* pou kapab sivre sa ki Lalwa pe dir.

Mr Speaker, e an menm tan mon realize ki an mezir ki nou pe ratifye sa bann Konvansyon, i annan bann loportinite biznes ki vin a laporte.

E la avek sa size, mon war deza i annan serten bann dimoun ki'n proaktiv e i annan en vizyon lonterm zot in deza komanse. E pe fer bann lenvestisman. Me selman zot konsern se ki zot santi poudir Gouvernman i bezwen regard en pti pe lo zot kote, vizavi bann konsesyon ouswa egzansyon lo taks.

Ki a permet kapab met an plas bann lenfrastruktir, pou kapab ede ed kominote peser, an menm tan bann dimoun ki propriyeter bato pou kapab *tackle* sa size ki nou pe diskite. Mr Speaker, an menm tan mon santi ki sa laspe ledikasyon osi i tre enportan.

E mon a dir ki, parfwa nou santi ki Egzekitiv pe al lo li menm, konmsi ki tou keksoz se Gouvernman ki responsab. Me la mon ti ava lans en lapel ek sosyete sivil, medya sosyal lo kote sansibilizasyon, ki zot osi

zot en pti pe pli proaktiv a kote Gouvernman.

Mr Speaker, pou terminen mon remerisi Bondye pou sa lanvironnman ki'n donn nou pou viv. Mon remerisi li ki i ankor pe protez nou kont bann diferan menas e fleo.

Nou annan bokou poudir mersi e apresye dan nou konteks, koman en gran pei losean. Sepandan Mr Speaker mon lapel se ki zonm i vin pli konsyan lo son aksyon e fason konsonmen dan sa prosesis devlopman.

Mon konsyan konsekans posib nou bann desizyon e aksyon. Annou annan en bon balans, dan model devlopman vizavi proteksyon e konservasyon nou ekosistenm, e lavi an zeneral.

Legzanp tandans serten pratik legoizm dan konsonmasyon e aksyon, i dan nouvel globalman toulezour Mr Speaker, nou pe war.

Alor annou en pti pe pli konsyansye e viv ek plis lanmour pou soutenabilite nou lanvironnman, an tenan kont lenportans sa mayon nou *food chain*. Mersi Mr Speaker

(APPLAUSE)

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab William. Donk, ler in arive pou nou pran en vot lo Mosyon table par Onorab William. E mon ava lir Mosyon ki dir ;

In accordance with Article 64 (4) of the Constitution this Assembly resolves to ratify the International Convention on the Control of Harmful Anti-Fouling Systems on Ships.

Mon ava demann tou Manm ki an faver pou endike silvouple? Mersi. Okenn Manm ki kont? Mersi. Mosyon ki Lasanble in fek debat lo la e ki nou'n fek pran vot, i annan 26 Manm ki'n vot an faver, napa personn ki'n vot kont e napa personn ki'n *abstain*. Donk vot in pase par linanimite baze lo kantite Manm ki dan Lasanble ozordi.

E sa in anmenn nou lafen nou sesyon ozordi, parske nou napa lot *item* lo nou *Order Paper*.

Nou prosen randevou i Mardi 9er bomaten. *Now* dan Merkredi nou zwenn *ABC* ki normalman i 1er15. Mon pa war rezon pou nou espere ziska 1er15, pou nou fer *ABC*. Bann dokiman in fini sirkile bomaten.

Eski le de kote i ava agree si nou zwenn 12.30 ouswa zot le zwenn pli boner? 12.30? Zot a ganny letan manze avan. *Ok* 12.30, *very well*. So nou ava

zwenn 12.30. E pou larestan
Manm bonn kontinyasyon.

(ADJOURNMENT)